



PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto V - Cena 15 lir - 10 jugolir - 2.50 din

TRST torek 8. februarja 1949

Postnina plačana v gotovini
Spedizione in abbon. postale

Štev. 32 (1122)

8. februar 1849



8. februar 1949

Zdravljica.

Spet tiste se rodile,
Pojtli! vince nam sladko,
Ki nam očišča žile,
Serce razjasni in oko.
Ki vtopi
Vse šerbi,
V potrtih, prvih up budila

Komu na pred veselo
Zdravljico, bratje! čim zapet
Bog nas nam deselo,
Bog živi vsi slovenski svet,
Brate vse
Kar nas je
Sinov sloveče matere.

Edinost v reči, sprava
Ki nam naj nazaj se vrnijo.
Otrok, kar ima slava,
Vsi naj si vsoke vrnijo!

O. oblast
In z njo čast,
Obilnost bode naša last.

Bog živi vas Slovenke,
Polepe slatke rvice!

M. take je mladenke,
Ki naše je kerro dohli,

Naj sinov
Zarod nov
Iz vas bo strah sovražnikov!

Mladenci! zdaj se pije
Zdravljica naša, vi nas up!

Ljubčrni domaćije
Noben naj vam ne ovrniti strup
Ker po nas
Bode vas

I. srčno bratit' klical čas

Z vsi naj vsi narodi,
Ki hrepene dočihat dan,
De, koder sonce hodi,
Prepi iz sveta bo pregnani.
De, rojāk
Prost bo vsak,
Ne vrag, le sošed bo mojak!

Na zadnje se porjalti!
Korance za e vzolignimo
Ki spo za to se zbratli.
Ki dobro v srca castimo
Dokaj dno
Naj živi
Bogo čar nas dobiti, Guo!

Fr. Presern

EDVARD KARDELJ - SPERANS

Prešernovo mesto v politični zgodovini slovenskega naroda

Kapitalistične tendence, ki so izhajale iz vrst slovenske buržoazije, so natelele na dve oviri: na zapreke, ki jih je postavljala fevdalistično-absolutna reakcija kapitalističnim težnjam sploh ter na nepremagljivi konkurenčni pritisk nemške buržoazije. Povsem razumljivo je, da so se v taki situaciji pojavljale vedno močnejše tendence proti fevdalnemu absolutizmu in za politično osamosvojitve slovenskega ljudstva. V radikalnih oblikah so se te tendence pojavile v prav majhnem delu nove slovenske buržoazije, ki jih je zavezala reakcija kapitalističnim težnjam sploh ter na nepremagljivi konkurenčni pritisk nemške buržoazije. Povsem razumljivo je, da so se v taki situaciji pojavljale vedno močnejše tendence proti fevdalnemu absolutizmu in za politično osamosvojitve slovenskega ljudstva. V radikalnih oblikah so se te tendence pojavile v prav majhnem delu nove slovenske buržoazije, ki jih je zavezala reakcija kapitalističnim težnjam sploh ter na nepremagljivi konkurenčni pritisk nemške buržoazije.

dal slovenskemu narodu France Prešerna, pri katerem so se obče demokratične težnje zlele v klasično umetniško obliko, po vsebini pa predstavljajo najbolj zrelo politično miselnost pri Slovencih v tem razdobju. To levo krilo je bilo edino, ki je pri Slovencih vzdrževalo duhovno zvezo z demokratičnim tokom v Evropi, zato tudi najdemo pri Prešernu ideološko visino, ki je bila Bleiweisovemu krogu popolnoma nedostopna. Prešernova zveza z mladohlevci je značilna za slovensko demokratično smer. Ta filozofska struja je predstavljala tedaj še skrajno levo krilo nemškega buržoazno-demokratičnega revolucionarnega gibanja. Ni slučaj, da se je Prešeren oklenil te miselnosti. Na drugi strani je bil povezan s slovenskim kmečkim

sko uničevala, so videli ti cehovski clementi glavnega sovražnika, zato je umljivo, da so iskali opore pri fevdalni reakciji. Tretji faktor v tem taboru je bil pretežni del slovenske duhovščine, ki se kot celota seveda ni mogla ogrevati za revolucionarno demokratično smer, naperjene tudi proti privilegijem cerkve tem manj pa njeni vrhovi, ki so bili močno povezani s fevdalnim sistemom. Popolnoma enotna kajpak slovenska duhovščina ni bila, toda pri redkih duhovnikih je demokratično prepričanje popolnoma prevladovalo nad fevdalnimi interesi cerkve. Tak primer je morda Radovljčan Fuester iz Prešernovega demokratičnega kroga, ki se je končno pomiril, ker ga je odbijala slovenska zaostalost. Po svojem socialnem po-

ti v eni točki je prišla avstrijskemu fevdalno-absolutističnemu režimu francoska okupacija zelo prav: uvedla je administrativni centralizem, ki ga je avstrijski režim v celoti prevzel. Odprli so se novi viri davčnih in drugih obvez, ki so stalno rasle vzporedno s tem, kolikor je splošna kriza fevdalne družbe spravljala sistem v večne gospodarske težave. Zato je tudi vedno bolj rasel odpor ne le slovenskih kmečkih množic, marveč tudi tujih meščanskih plasti na našem ozemlju, ki je vzbudil pri nas živo politično aktivnost. Tako je avstrijska reokupacija Ilirije potisnila Slovence v neposreden boj, kjer je vodstvo dobila Kranjska kot najbolj slovenska pokrajina in kot središče bivše francoske Ilirije.

S tem je dobilo tudi narodno gibanje večji obseg. Stare ideologije: prosvetljenstvo, janzenizem, racionalizem so postale močna reakcionarna ovira splošnega družbenega in narodnega razvoja. Književno in jezikovno področje — na katerem se je dotlej manifestiralo slovensko narodno prebujanje — je postalo preozko, da bi moglo zadovoljiti socialne sile, ki so delovale na strmogavljenju absolutizma kot sistema. Gospodarstvo, zemljska odveza, državni sistem itd. to so bila sedaj nova vprašanja, ki si jih je moralo postaviti narodno gibanje.

Tudi sosesčina je vplivala na slovenski narodni boj v smislu radikalizacije in razširitve. Boji italijanskega naroda za osvoboditev in združitve so tako zelo odmevali v naših krajih, da sta policijski minister Sedlitzky in za njim ljubljanski gubernij ponovno opozarjala deželno, naj se pazi pred sploš škodljivimi vutiki ino zapelovanjem družbe imenovane karbonarji, ktera je neke na Laškem svojo spakno počenjala... (Dr. J. Mal: »Zgod. slov. nar.«, str. 298). V istem smislu so vplivale tudi revolucionarne demokratične tendence iz Nemčije, kar smo videli pri Prešernu. Ti vplivi so našli svoj odmev posebnost v mestih, obenem pa so zbužali spontano vrenje kmečkih množic. Policijska poročila iz teh časov vedo celo povedati o tajnih revolucionarnih organizacijah na naših tleh.

Tudi znotraj slovenskega narodnega gibanja so se zato vedno glasneje oglasile revolucionarne demokratične tendence, ki so oživele celokupno narodno budičeljsko delo. Zdelo se je, da bo demokratično levo krilo okrog Prešerna prevladalo. Delovanje te skupine je bilo zamiljeno precej širokopotezno in se ni omejevalo zgolj na literarno področje. Obenem s »Cbelico« je imel iziti tudi politični list »Slaavinja« in redakcija Smeletka, ki je imel izraziti politični duh. Vlada »Slaavinje« ni dovolila, ker se je bala strahla demokratizma. Zato pa je temeljito odgrnila svojo vlogo »Cbelica«. Četudi jo je dušil tvor bojem proti duhovnemu mračnjastvu absolutizma in s svojim obseleskim značajem opravlja izrazito politično delo. »Cbelica« in Prešernov krog sta za nekaj časa postala središče slovenskega narodnega gibanja. V prvi vrsti po zaslugi Prešernovega genija, ki se je visoko povzpelo nad slovensko zaostalost, »Duh« tega pesnika — je delal o Prešernu koronirani nemški pesnik in publicist Rizzi 1849. leta — se cenzura ni mogla postaviti in najnedolžnejša pesem je protest proti nadzorovanju slovsstva po policiji, silerna pesem je izjava svobodnega duha... (J. Anli: »Slovinci in 1848. leto«, str. 233).

Tudi pri »Cbelici« niso vsi sodelavci pripadali Prešernovi smeri. Narobe, Prešeren stoji s svojim ožjim krogom močno osamljen v tem taboru. Toda celotna smer »Cbelice« je bila vendarle nasprotje nedemokratičnega prosvetljenstva v slovenskem narodnem gibanju in je bila zato glavni faktor njegovega napredka. Meternichov strah pred narodnimi literaturami je imel potemtakem povsem realno osnovo. Narodna literatura, ki je duhovno povezovala razkosane narodne dele in s tem premagovala fevdalni partikularizem, je kajpak odtegovala podjarmljene narode absolutističnemu avstrijskemu pokroviteljstvu, lomila centralizem in uvrščala narodne tokove v splošno demokratično gibanje. Ker je bila na tej razvojni stopnji narodna literatura tako važna rezerva revolucionarne demokracije, rezerva, ki je vodila vedno nove bojne sile na bojišče zoper absolutizem, zato je natelela na tak strasten odpor absolutistične birokracije. Zategadelj pa je bila na drugi strani vsaka najmanjša pridobitev v tej smeri važen politični uspeh. Od tla si moremo razlagati revolucionarni vpliv Prešernove poezije.

Pod takimi pogoji je postalo vedno bolj jasno, da se osamosvojitve slovenskega naroda da doseči samo kot rezultat revolucionarnega zloma absolutizma. To spoznanje je jasno izrazil Prešeren v svoji »Zdravljici«, kjer zahteva, de oblast in z njo čast, obilnost bodo naša last! Doseči je bilo torej treba oblast, svojo politično samostojnost, če hočemo postati politični činitelji in če hočemo odpreti pot lastnemu gospodarskemu razvoju.



O Urba, srečna, draga vaša domača, hjer hiša mojega stoji očeta...

DR. FRANCE KIDRIČ

Ljubljana leta 1828 ko se je vrnil Prešeren z Dunaja



DR. FRANCE KIDRIČ, PREDSEDNIK SLOVENSKEGA AKADEMJE ZNANOSTI, NAJBOLJŠI POZNAVALEC PREŠERNEGA ŽIVLJENJA IN DELA

Mesto ob vodi, ki prihaja od zapada sem z Vrhniko, v časih, ko sta »Wiener Modenzeltung« in »Mercur de France« predpisovala damam tesno prepasano taljo, zvončasto krilo in avbi sliden kloub z trakovi in z velikim nadčelnim senčnikom, gospodom pa dolg temen frak brez izrezkov, tako zvani ekvekers, svetlejši, spodaj široke hlače, vzorčast telovnik, visok trikratnik, temno ali svetlo ovratnico, ki so jo ovijali krog ovratnika, visok svetel ali temen cilindar in palico!

Ljubljana v dobi gospih perez, sveč, postiljonovega roga in parizarije, v letu, ko je stekla na avstrijskih tleh prva železnica, a to na Češkem!

Glavno mesto avstrijskega kraljestva Ilirije v trinajstem letu po dunajskem kongresu! V dobi utrjenih prizadevanj, da se zaduži vsak klic »po političnih svobodinah in vsak poskus političnega sodelovanja podanikov, v dobi volunov, pred katerimi ni bila varna nobena družba, v dobi izpričeval o morali, ki so jih izdajali župniki!

Nekdanje bivališče Napoleono-vih guvernerjev v času, ko označjeje meščana poleg skrbi za gnotno osnovo premišljene in počasne geste, filistraka, dasi dobrodušna omejenost, samozadovoljnost in želja po dovoljeni zabavi!

Ljubljana v dobi Schubertovih melodij, a smotnostnih tendenc v likovni in besedni umetnosti! V dobi, ko so troji upokojenci kosom v kletkah žvižgali tisto značilno »O du lieber Augustin«, ki jo je dunajski šaljevec Abraham a Santa Clara spravil v prometi!

V letu, ko je šel na zmagoslavni pohod po Evropi tisti violinist Paganini, o katerem je poročal allyrisches Blatta že 1824, kako je v Milano izvajal svoje čudovite variacije samo na četrti struni, ... na kar doslej še noben komponist in igralec ni mislil!

Skratka: Ljubljana v dobi, ki so ji dvajset let pozneje vzdelek po neki tipični figuri v šaljetem listu ime: Biedemeier!

ljani 1828 nemški značaj, dasi je imelo neprimerno več prebivalcev slovenske priimke kakor nemške. Taki momenti so na primer bili: razgovorni in korespondenčni jezik meščanov in intelektualcev ter jezik aktov; napisi, med katerimi brda niti na grobnih spomenikih pri Su. Kristofu ni bilo slovenskega; pisava priimkov, kakor Snoy, Tachopp, Babnigg itd.; »Laibacher Zeitung« in »illyrisches Blatt«, edina lista, ki so ju tiskali v Ljubljani. Toda kdor je prisluškoval, kakšne nazive so imele poleg nemških ulice in gostilne ali kako so govorili gospodje in gospe s posli doma ter s kmeti na trgu in v pisarnah, ta se je utegnil prepričati, da sloni nemški značaj simpatičnega mesta samo na privilegijih in tradicijah.

Uradnikov je bilo v Ljubljani leta 1828. nad tisoč, torej razmeroma zelo veliko. Na številu je vplivala tudi politična razdelitev: pod ljubljanski gubernij je spadala razen Kranjske namreč tudi vsa Koroška, Uradnik brez lastnega premoženja se je težko prebijal, ker je bil bolj slabo plačan, Gimnazijski profesor in licejski bibliotekar na primer sta dobivala po osem sto goldinarjev na leto, tako da sta morala iskati postranske zaslužke, če sta si hotela privoščiti novo knjigo ali slično zabavo. Bolje se je godilo policijskim uradnikom, ker je aktiven nadkomisar dobival devet sto goldinarjev ter napredoval do tisoč goldinarjev in pet sto goldinarjev doklade.

Odvetnike sta imela v ljubljanskem guberniju oziroma v občini celovskega apelacijskega sodišča Ljubljana, kjer jih je poslovalo enajst, in Celovec, kjer jih je bilo po neki čudni logiki petnajst. Izmed ljubljanskih sta

le Wurzbach in Eberl plačala toliko davka, kolikor trgovci druge davčne stopnje, namreč 100 gl., medtem ko so predpisali Obiaku 60 gl., a Burgerju, Homanu, Lindnerju, Pillerju itd. le po 40 gl. Cepmav je mogel vsak ljubljanski odvetnik računati z izdatnim poštnim zaslužkom, je bilo med njimi vendar vedno nekaj tahi, ki so povzročili, da je marsikdo z nezaušnjem gledal ta stan.

Duhovnikom, ki jih je bilo v Ljubljani blizu sto, je borba med janzenisti in protijanzenisti v njihovi želji po uveljavljanju sicer čisto škodovala, a kljub vsemu je ostal nosilec tonzure ugleden in v vsaki družbi dobrodošel mož. Prehodna doba, v kateri so se tudi nekateri nasprotniki janzenizma še oklepali joze-finskega cerkvenega prava ter odklanjali gesla o potrebi romani, bratovščini itd., se odraža tudi v imeniku članov bratovščine »Frommer Verein der Gesellschaft des suessesten Herzen Jesus«, ki je začela delovati pri franciskanih dne 11. julija 1827: načeloval ji namreč ni duhovnik, nego čevljar, a tudi med člani iščemo zaman posvetelega ljubljanskega duhovnika. O sodelovanju duhovnikov pri neecerkvenih akcijah pripadnost k tej ali oni struji običajno ni odločala; oboji so bili med aktivnimi preproditelji, med metelčarji, nasprotniki metelčice, homeopati in nasprotniki slovenske erotične poezije.

Kaj malo se da povedati o življenju tistih dveh tisočev delavcev in treh tisočev služinčadi, ki so predstavljali v primeri z nemški govorečo gospodo po večini samo slovenski umetnovalci služinčad, »Razmerje službovalcev iz boljših krogov do služinčadi je bilo zaupno in zaradi tega kakor tudi iz drugih vzrokov je bila pokorščina teh ljudi čisto ne-

znatna. Bilo je pač v teh odnosih še precej patriarhalnosti in v služnem stanu samem še mnogo vdanosti v usodo, tako da se razmišljanje o njegovem položaju ni vsiljevalo.

Pravih umetnikov je malo stalno živelo v Ljubljani, a v nobeni umetniški panogi ni imelo glavno mesto Ilirije predstavni-ka, ki bi pomenjal zanjo toliko, kolikor Prešeren za slovensko literaturo.

Stavbeniki in kamnoseki so bili samo obrtniki, dasi pričajo zlasti izdelki poslednjih o kultiviranem okusu, ki se je oblikoval v senci klasicističnega in empiriskega sloga.

Slikarstvo je kazalo bujnejši razvoj kakor pa arhitektura in kiparstvo. Trije aporpretni slikarji so živeli v jeseni 1828 v Ljubljani. Medtem ko je bil Janez Potončnik sicer domači umetnik, a že petdesetdesetleten starček, Vincenc Dorfmeister, učitelj risanja na ljubljanski normalni, pa le tujeroden diletant, je začel Kamnagorčan Matevž Langus ustvarjati osnove za razvoj, ki je vsaj po smeri mogel postati sličen literarnemu preporodu.

Opere ljubljancani že več let niso imeli, a dramske predstave so tiale na nivoju, na katerem so bile pred kongresom 1821. Med gledališnimi nemškimi igralci, ki so prihajali v Ljubljano, je bil le redko pravi umetnik, a ti igralci so bili obenem tuji element, ki se ni mogel udomastiti. Domačinov med igralci ni bilo, a ista družba je igrala v Ljubljani malokdaj več ko v dveh ali treh sezonah. Stanovi kot lastniki gledališnega poslopa niso mogli na sestavo družbe nič vplivati: ravnatelj, ki se je za posloje in inventar pogajal s predstavniškim stanov, namreč z gledališkim vrhovnim direktorjem in člani nekake »gledališkega odbora«, je sam sestavljal družbo in repertoar. Družabnemu položaju igralcev je zelo škodovalo njihovo slabo gnotno stanje.

Te odlomke iz knjige Francela Kidriča »Prešeren 1800-1838. Življenje pesnika in pesništvo« smo priobčili zato, da si ob stoletnici laže ustvarimo živo predstavo o tem, kakšno je bilo življenje v Prešernovih časih v središču slovenskega naroda v Ljubljani. Odlomki so vzeti s strani 89-100.



PREŠERNOV GROB V KRANJU



Slovenskemu društvu v Ljubljani je dal gospod vodja narodske straže v Kranju žalostni prigodek na znanje, de je naš slavi pesnik gospod

France Prešeren,

dohtar pravice in c. k. pravdosrednik v Kranju, 8. dan tega mesca ob osmih dopoldne; po dolgi bolezni in prečiden s smertnimi zakramenti umrl

Prešeren v soboto, 10. dan tega mesca, ob desetih dopoldne

Slovensko društvu poslednje čast iskati, povabi slovensko društvo prijatelje in znanke rajnika, vse ude slovenskega društva sploh vse domorodce, naj pridejo v soboto v Kranju k pogrebu.

V Ljubljani 8. dan svečana 1849.

Slavimo velik, redek jubilej, ki ga praznujemo s ponosom, ljubeznijo in hvaležnostjo

Prešeren je položil trdne temelje slovenskemu knjižnemu jeziku in dvignil slovensko književnost na evropsko višino

Bil je prvi med Slovenci, ki je najbolj odločno in dosledno izpovedoval napredna demokratična načela, ki sto let niso izgubila veljave in katera smo uresničili med zadnjo svetovno vojno, ko smo prav za ta načela krvaveli in umirali

LJUBLJANA, 6. — Ze 2. t. m. do polne so se v Ljubljani pričele slavnosti za proslavo stoletnice Prešernove smrti. Dopoldne je bila v razstavnih dvorani narodne univerzitetne knjižnice slavnostna otvoritev Prešernovih rokopisov, tiskov in umetniških podob iz njegovega časa. Razstavo sta priredila narodna univerzitetna knjižnica in narodni muzej. Otvoritvi so prisostvovali član politbiroja CK KPS in ministar za prosveto dr. Jože Potrč, predsednik prezidija ljudske skupščine LRS Josip Vidmar, predsednik ljudske skupščine dr. Ferdo Kozak, pomočnik ministra za prosveto Ivan Bratko, predstavniki akademije in znanosti in umetnosti dr. Franc Kidrič, zastopniki društva slovenskih književnikov in republikanskih kulturnih ustanov ter množični organizaciji.

Istega dne zvečer je priredil izvršni odbor Ljudske prosvete Slovenije v veliki Unionski dvorani proslavo obletnice Prešernove smrti. Prireditve so se udeležili predstavniki množičnih organizacij in kulturno prosvetnih ustanov ter številni politični, gospodarski in kulturni delavci poleg ostale publike. Na proslavi je govoril tov. Franc Bevč.

Poudaril je, da slavimo velik redek jubilej, ki ga praznujemo s ponosom, ljubeznijo in hvaležnostjo, ker je Prešeren je položil trdne temelje slovenskemu knjižnemu jeziku, doignil slovensko književnost na evropsko višino, bil prvi med Slovenci, ki je najbolj odločno in dosledno izpovedoval napredna demokratična načela, ki sto let niso izgubila veljave in so bila pravkar uresničena.

Očitno je tedanje dobo, v kateri je izbruh francoske meščanske revolucije pogoltil nasprotja med fevdalnim absolutizmom na eni strani in ljudskimi množicami v boju za demokratične svobode na drugi strani. Odpor proti stoletnemu zatiranju, ki se je po padcu Napoleona v Avstriji še povečalo, pri Slovencih zaradi zaostalih gospodarskih prilik, ni mogel priti prav

Razstava Zveze upodablajočih umetnikov Jugoslavije

V nedeljo dne 6. t. m. pa je bila odprta na čast stoletnice Prešernove smrti prva razstava ZVEZE UPODABLJAJOČIH UMETNIKOV JUGOSLAVIJE v novozgrajeni MODERNI GALERIJ. Razstavlja 74 slikarjev in grafikov in 21 kiparjev iz vseh jugoslovanskih republik, ne le iz Beograda, Zagreba,

III. kongres Ljudske fronte Jugoslavije

bo 9. in 10. aprila v Beogradu

BEograd, 7. — Dne 9. in 10. aprila t. l. bo v Beogradu III. kongres Ljudske fronte Jugoslavije s sledečim dnevnim redom: politično poročilo, o tekočih nalogah, programska deklaracija in statut. Na kongres bo poslala LR Srbija 470 delegatov, Hrvaška 320, Slovenija 130, Bosna in Hercegovina 200, Makedonija 120, Crna gora 60, Jugoslovanska armada 150 delegatov.

Predsedstvo Ljudske fronte je imenovalo komisijo za izdelavo predloga programske deklaracije in komisijo za izdelavo predloga novega statuta LF Jugoslavije.

Dr. Darko Cernej poslanik FLRJ v Mehiki

BEograd, 7. — Z dekretom prezidija Ljudske skupščine FLRJ Jugoslavije je bil imenovan dr. Darko Cernej, bivši poslanik v Pragi, za jugoslovanskega poslanika v Mehiki.

Za stoto obletnico Prešernove smrti so si slovenske založbe zadale nalogo, da z novimi izdajami spopolnijo že lepo vrsto slovenske Prešernane. Slovensko založništvo je po letu 1900, po svečalo Prešernovemu delu večjo pozornost. Naj imenujemo le vrsto Pintarjev izdaj Poeziji, dve Askercerjevi izdaji Poeziji (1902 in 1913), veliko ilustrirano in kratkoročno numerirano izdajo Poeziji, dalje faksimilno izdajo celotnega korpusa. V zadnjih letih pred vojno pa smo dobili razne Prešernove zbrane delo in izdaji Pribevo-Glonar tudi dolgo začetno in težko pričakovano Kidričev izdajo v dveh knjigah (1936 in 1938), s katero je bil dosežen vrh našega prešernoslovlja. V tem času je izšlo tudi več kratkotrajnih izdaj (Gradnik, Maleš) in mala, zelo priljubljena žepna izdaja (1939). Ta ljubezen do pesnika se je pokazala v vsem obsegu tudi v času narodnosvobodilne borbe, kar nam izpričuje vrsta Prešernovih izdaj, med njimi dve knjižni izdaji »Zdravljica« ob 50. obletnici.

Z isto ljubeznijo in s prečiščenim odnosom do pesnika in njegovega dela pa stopamo k izdaji njegovega dela in razprav o njegovem pomenu in vrednosti

do izraza. Misel o narodni osamosvojitvi je gojil tedaj le dokaj ozek krog naprednega izobraženstva in v tem krogu je bil najvidnejša beseda naš veliki pesnik. Tov. Bevč je dalje opozoril na nekatera velika pesnikova izročila, tako v epski pesni »Krst pri Savici« zlasti pa na pesniško obliko slovenskega pesništva, ki je bila v »Zdravljici«.

Poudaril je, da smo ta naš stoletni program uresničili med zadnjo vojno, ko smo zanj krvaveli in umirali. Tov. Bevč je zaključil svoj govor s sledečimi besedami:

»Prešeren nam je dal najlepše in najdragocenejše pesmi, ustvaril nam je besedno umetnost. Bil je prvi Slovenec, ki mu je bila poezija poslušno izrazno sredstvo resničnih doživetij, življenjskih spoznanj in prizadevanj, krepko orožje v boju z mračnjastvom. Njegove pesmi, ki so potekale iz vira njegove osebnosti, ne usode in usode njegove domovine, so pretresljive, zgovorne, slovenskega izražanja, ki svojega poteka in zdravega mišljenja ni hotel prodati za udobno življenje.

Kakor je bil pesnik za živih dni z zdravim tokom onih ljudskih sil, ki so stremile po svobodi in napredku, je danes za vedno povezan z vsem slovenskim ljudstvom, ki je na pragu stoletnice končno uresničilo svoj in njegov narodni program.

Proslava 30-letnice Drame

V okviru proslav svojega 30-letnega obstoja je priredila ljubljanska drama v nedeljo 6. t. m. razstavo, ki naj prikazuje razvoj in delavnost te slovenske osrednje gledališke ustanove. Obenem je bila odprta spominska plošča ter kipi igralcev in dramatikov. Govoril je upravnik slovenskih narodnih gledališč pisatelj JUS KOZAK in prosvetni minister dr. JOZE POTRČ. Sledilo je odprte razstave. Na mramornati plošči je napis:

»PRED TRIDESETIMI LETI JE BILA V TEJ HISI PRVA SLO-

VENSKA PREDSTAVA JURČIC-LEVSTIKOVEGA »TUGOMERA«. Z NJO SE JE ODPRL RAZVOJ SLOVENSKE DRAME.

Poleg so doprli kipi petih slovenskih velikih igralcev: ZELEDNIKA, VEROVSKA, BORSTNIKA, DANILA in ZVONARJEVE. V gledališki avli pa so postavili k Canakarjevemu doprskemu kipu še doprli drugih dveh utemeljiteljev slovenske dramatike in prvoborcev za slovenski oder: A. T. LINHARTA in FRANA LEVSTIKA. Na obeh hodnikih v prvem nadstropju je

Sovjetska vlada predlaga Norveški sklenitev pogodbe o nenapadanju

Norveško delovno ljudstvo protestira proti izrabljanju Norveške za vojne priprave ZDA proti Sovjetski zvezi z vključitvijo Norveške v atlantski pakt - Odklanjanje sovjetske ponudbe bi bilo dokaz, da so sumničena SZ utemeljena

MOSKVA, 7. — Vlada Sovjetske zveze je v soboto 5. t. m. preko svojega ambasadorja v Oslo Sergeja Afanasjeva uradno predložila norveški vladi predlog za sklenitev pakta o nenapadanju. Noto o tem je Afanasjev izročil norveškemu zunanjemu ministru Halvardu Langeju. Agencija TASS poroča o tem med drugim sledeče:

Norveški minister za zunanje zadeve Lange je izročil 1. februarja veleposlaniku ZSSR v Norveški Afanasjevu odgovor na noto sovjetske vlade z dne 29. januarja. Norveška vlada izjavlja v odgovoru, da OZN še ni dovolj močna, da bi ohranila mir in varnost vseh držav in da je zato pripravljen iskati večjo varnost v racionalnem obrambnem sodelovanju atlantskih dežel. Norveška vlada trdi, da predvideva take sporazume tudi ustanova listni na OZN. Hkrati izjavlja, da ne bo nikoli sklenila kakršnega koli sporazuma z drugimi državami, ki bi

Norveška obvezal odstopiti oporišče na svojem ozemlju tujim oboroženim silam, razen v primeru, če bo Norveška napadena ali pa ji bo grozil napad.

Afanasjev je 5. t. m. v omenjeni noti dal Langeju sledečo izjavo:

»Sovjetska vlada se ne strinja z mišljenjem norveške vlade glede ciljev in značaja atlantske zveze. Sovjetska vlada ne more enostavno zamolčati dejstva, da norveška vlada ni dala jasnega odgovora na vprašanje sovjetske vlade, če bo prevzela Norveška zaradi vključitve v atlantsko zvezo kakšne odgovornosti glede vzpostavitve letalskih in pomorskih oporišč na norveškem ozemlju. Norveška vlada v svoji izjavi jasno namiguje na napad s strani Sovjetske zveze, kar je popolnoma neutemeljeno, ker je znano, da je Sovjetska zveza vselej vodila prijateljsko politiko nasproti Norveški in je v drugi svetovni vojni pripomogla k osvoboditvi Norveške. SZ je prostovoljno umaknila svoje čete z norveškega ozemlja in to celo prej kakor je želela sama norveška vlada.

CE PA NORVEŠKA VLADA DVOMI V NAMENE SZ, KI DOBER SOSED NORVEŠKE, PA SOVJETSKA VLADA, DA BI ODSTRANILA VSAK DVOM GLEDE NAMENOV SZ, PREDLAGA NORVEŠKI VLADI, NAJ SKLENE S SZ POGODBO O NENAPADANJU.

Norveški listi poudarjajo, da esu pogoji sodelovanja z zapadnimi silami v studiju, Hkrati pa se je izvedelo, da je zunanji minister Lange odpoval v Washington, z namenom, da bi vključil svojo državo v atlantski pakt. Istočasno pa predstavnik norveških sindikatov pošilja protestne resolucije norveški vladi, v katerih zahtevajo, da se Norveška ne sme uporabiti s strani ZDA za njene vojne pripravke proti Sovjetski zvezi ter da se Norveška ne sme vključiti v atlantski pakt.

»Reuters javlja, da se v političnih krogih v Oslo izjavlja, da Norveška nima načelno nikakršne potrebe proti predlogu za pogodbo o nenapadanju s SZ, kar pa ene more menjati stališča norveške vlade iz raznega v njeni notni Sovjetski zvezi preteklega tedna, po katerem je

razstavljen arhivni material: številni rokopisi dramskih komadov, vlog, lepaki in letaki, gledališki listi, slike in fotografije ter mape.

Izdvedba skladbe „Sonetni venec“

Zvečer istega dne so uprizarili LEVSTIK - KREFTOVEGA »TUGOMERJA«. Predstavo so se udeležili številni politični in kulturni delavci. Pred predstavo je govoril JUS KOZAK.

Včeraj, v ponedeljek 7. t. m., je bilo ob 12. odkritje spominske plošče v Rožni ulici. Govoril je predsednik ljudske skupščine LRS DR. FERDO KOZAK, v Kranju pa je bila v Prešernovem gledališču matineja šolske mladine. Dopoldne ob 17. uri so razne kulturne ustanove iz vseh krajev Slovenije kakor tudi s Tržaškega ozemlja, iz Goriske in Korške polagale vence na Prešernov spomenik v Ljubljani. Zvečer ob 20. uri pa je bila slavnostna akademija v Unionski dvorani, na

kateri je govoril BORIS ZIHERL. Prešernove pesmi je recital STANJE SEVER, član SNG. Solisti, zbor in orkester Slovenske filharmonije pa so izvajali drugi del skladbe LM Škerjanca »SONETNI VENEC«, sedem do 11 sonetov dirigiral je Samo Hubad. Istega dne je bila ob 19. uri zvečer v Kranju podoknica pred hišo Prešernove smrti, nato pa akademija v Sindičalnem domu.

Danes, dne 8. februarja, na sam dan Prešernove smrti pa so velike svečanosti na Prešernovem grobu v Kranju, nato odkritje spomenika na Prešernovi hiši v Kranju. Popoldne slavnostni koncert v Vrbi, Prešernovem rojstnem kraju, kjer bodo izvajali Škerjanec »Sonetni venec« pod vodstvom Sama Hubada. O današnjih svečanostih bomo poročali jutri.

Nedeljskih, večeršnjih in današnjih svečanosti se je udeležilo veliko število delegatov prosvetnih društev Tržaškega ozemlja, Goriske in Slovenske Koroske.

M. B.

Kitajska demokratična vlada bo kmalu ustanovljena

NANKING, 7. — Kitajska komunistična partija je uradno objavila, da za čas ne namerava pričeti mirnih pogajanj z nacionalisti. — Stranka ne bo sprejela nikakega odstopanja, katere koli nacionalistične organizacije in zlasti ne poluradne delegacije nacionalistov, ki bi jo vodil Yen Huel Cing. Ta delegacija bo vsekar dobrodošla, če bodo njeni člani prišli v Peking kot zasebniki, vendar pa z izjemo Kang Cieg Huija, osebnega svetovalca predsednika Licungyena. Za tega je dejal glasnik, da bi ga odpravili, če bi skušal priti v Peking. Agencija Nova Kitajska je objavila, da bo kmalu ustanovljena enotna demokratična vlada za osvobodene pokrajine osrednje kitajske ravnine, kjer živi 45 milijonov oseb. V polnem teku so priprave za sklicanje začasnega ljudskega kongresa, najvišjega organa ljudske oblasti, ki bo sestavljal začasno vlado ter izdelal njen program.

Kongres bo sklican na predlog organa zveznega urada CK kitajske KP. Po predlogu, ki ga odobrava vse prebivalstvo teh pokrajin, bo sestavljali prvi ljudski kongres 800 ljudskih predstavnikov, od katerih bo predstavljali različne pokrajine 29 različne poklice. Ljudske organizacije in narodne manjšine itd. Tudi muslimani, ki prebivajo v teh pokrajinah bodo izvolili svoje predstavnike.

TOKIO, 7. — Kot poroča agencija France Presse je japonska KP sklenila, da bo sodelovala z majhnimi in srednjimi kapitalisti ter da bo branila majhne in srednje zemlji-

KRAVČENKO PUSTOLOVEC IN ŽENSKAR

Pričevanje inženirja Romanova ter Zinaide Gorlove prikazuje človeka, ki si je »izbral svobodo«, v zelo grdi luči

PARIZ, 7. — Danes se je pred še bolj številnim občinstvom kot sicer nadaljeval Kravčenko proces. Kot prica je prvi nastopil sovjetski inženir Romanov iz Moskve.

»Kravčenko in jaz sva rojena v Dnjeprproetovsku, je dejal Romanov. »Poznam ga 26 let. Delal sem z njim, njegovimi brati in njegovim očetom. Brata Evgenij in Konstantin sta večkrat dejala, da se Kravčenko razlikuje od ostale družine. V svoji mladosti je bil ambiciozen ter je ljubil lahkonost življenja. Skušal se je uveljaviti. Večkrat sem slišal od brata Evgenija, ki se je pritoževal zaradi skandala, ki jih je Viktor povzročal v družini. Njegova mati se je morala čisto zateči v zastavljajnico, da je plačevala stroške, ki jih je povzročal sin. Med mladimi delavci se je Kravčenko odlikoval po svoji eleganciji.

»Zaradi boleznij« nadaljuje Romanov, »je malo časa služil vojsko, sicer je delal kot nadzornik, ki je kontroliral proizvode, ki so prihajali iz tovarne. Svojega načina življenja pa ni spremenil ter je živel v dolgi razbuzdani življenji. Rad se je hvalil s svojimi uspehi pri ženskah.

»Kravčenko je sklenil, da mora postati slavnostna osebnost. Na grad načrt je izbral zaupanje. V naši tvari je bil oddelek, ki se je bavil s preučevanjem novih iznajdb. Neki starejši delavec je predložil neki iznajdbo. Načrt je bil sprejet iz ob-

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Danes zvečer ob 20 bo v Šklednju slavnostna akademija v počastitev stoletnice smrti našega največjega pesnika

Franceta Prešerna

Prireditve bo v DVORANI KINA v Šklednju (Spored na 4. strani)

Jutri začne v Londonu razprava o mirovni pogodbi z Avstrijo

Avstrijski zunanji minister dr. Gruber je že prispel v London

LONDON, 7. — Avstrijski zunanji minister dr. Gruber je prispel včeraj zvečer iz Pariza v London, kjer bo imel preden se sestane konferenca štirih, razgovor z britanskim zunanjim ministrom.

Kakor smo še javili, je pred dvema mesecema avstrijska vlada poslala posebne note vladam Sovjetske zveze, ZDA, Velike Britanije in Francije s prošnjo, da bi se obnovili razgovori o sklenitvi mirovne pogodbe z Avstrijo. Vse štiri vlade so privolile v ta predlog, imenovale svoje zastopnike in se sporazumele, da se bodo ponovni razgovori o avstrijskem vprašanju začeli jutri 9. t. m. v Londonu.

Znano je, da je jugoslovanska vlada na konferenci v Londonu majna lanskega leta zmanjšala svoje zahteve, s čimer je hotela pospešiti sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo. Toda zahodne sile so zavrnile jugoslovanske upravičene zahteve, ki jih je podrl le predstavnik Sovjetske zveze. Kljub pripravljenosti jugoslovanske vlade, da na demokratičen in pravičen način reši sporna vprašanja

Popterov nadomesti Červenkova kot glavni sekretar Domovinske fronte

SOFIJA, 7. — Vladimir Popterov, član političnega urada bolgarske KP in predsednik zunanje politične komisije v sobranju, je bil izvoljen za generalnega sekretarja glavnega odbora Domovinske fronte namesto Červenkova, ki je predsednik komisije za kulturo, znanost in umetnost ter je kot minister že preveč zaposlen.

vetnik Nordmann, je več poglavij iz knjige »Izbral sem svobodo« gola izmišljotina

Zasliševanje se je tukaj prekinilo ter se čez čas nadaljevalo z zasliševanjem priče, ki je za občinstvo najbolj privlačna, t. j. bivše Kravčenkove žene Zinaide Gorlove. »Teško in mučno je zame,« je pričela Gorlova svoje pričevanje, »spominjati se tega dela mojega življenja. Ljubila sem tega človeka in to je bila velika zmoza v mojem življenju. Imela sem 19 let in moj oče je vedno trdil o Kravčenko, da ni nič drugega ko puhez in ženskar; toda s svojimi ljubezenskimi prisegami je uspel prepričati me, da sem ga poročila, ne da bi to privolili starši, ki ga niso hoteli sprejeti v hišo. Ko je dva meseca po poroki zvedel, da bova imela otroka, je prišel uprizarjati razne scene ter me hotel prisiliti, da bi se podvržala operaciji. Zaradi živševine in tudi telesne izčrpanosti sem se končno res morala podvržati operaciji. Ko se je vrnila s Kriš, ki je bil v nekem sanatoriju, je spet prišel z nasiljem in me, i tudi večkrat tepel.

Ko sem 1933 zopet postala nosna je spet vzrotil ter mi dejal: »Čas je, da greš. Ni mi treba, da bi imel otroke. Hotel je, da bi zopet napravila abortus, toda tedaj sem se vrnila k staršem. Leta 1935 sem se ponovno poročila in moj drugi mož je otroka posinovil.

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

Stalin ponovno član moskovskega komiteja KP(b)

MOSKVA, 7. — Radio Moskovska poroča, da je bil generalisim Stalin ponovno izvoljen za člana moskovskega mestn. komiteja KP(b).

SPORED

današnje slavnostne
Prešernove proslave
v Škedenju

1. Venturini: Zdravica; Zapustena.
(Pojejo komorni zbor, zbor iz Škedenja in zbor iz Sv. Ivana).
2. Prešeren: Vrba (recitira Drole Stofka, član SNG).
3. Prešeren-Jenko: Kam? (tenor Pertot Dušan).
4. Prešeren: Sloga od mladosti (recitira Raztresen Stane, član SNG).
5. Prešeren-Vilhar: Nezakonska mati (sopran Potrata Pavla).
6. Prešeren: Gazele (recitira Lukes Jožko, član SNG).
7. Prešeren-Vilhar: Mornar (tenor Pertot Dušan).
8. Prešeren: Lepa Vida (recitira Gabrijelčica Nada, članica SNG).
9. Prešeren-Jenko: Strunam (sopran Kozem Rožica).
10. Povodni moš (recitira Drole Stofka).
11. Prešeren: Orglar (recitira Raztresen Stane).
12. Oton Zupančič: Pesem (zborna recitacija srednješolcev in visokošolcev).
13. Kajuha-Vrabe: Slovenska pesem (poje komorni zbor).

O Francetu Prešernu bo govoril na proslavi prof. Miroslav Ravbar.

Ob 48-letnici Prosv. društva "Prešeren" v Boljuncu

Se kot mlad študent sem čutil posebno simpatijo do našega največjega pesnika Prešerna. Nadel sem v njem pravega revolucionarja v slovenski literaturi. Rad sem ga prebiral in študiral njegove pesmi, občudoval njegovo življenjsko pot, ki mi ni bila poznana s cvetjem, in njegovo borbo za obstanek. Prešeren nam je še danes, po 100 letih njegove smrti, vzor slovenskega pesnika ter narodno in socialno pravičnega učitelja.

11. februarja 1901 sem sklical (bil sem takrat študent koprškega učiteljskega tečaja) nekdanje učence Boljuncu v dvorano pri Giovanni. Nekaterih udeležencev se še danes spominjam, in sicer: Tize Toman, Nin od Vane, pok. Jože Kozina, mladi in stari Jože ter Toni Piko, Pepi od Marjete, Pepi od Mim (Kralje), Rikce, Jože Dražen, Jože Ventič, Jože Cuk, Vane Ninc, Vane Mišo, Tone Balotca, Vane Burja, Jape Buča, Etko in Jožek s kasarne, Etko in Jože Kozan, Gvozdin, Vane Piko in še mnogi drugi. Po kratkem nagovoru sem nazadnje pojasnil pomen sestanka in predlagal ustanovitev prosvetnega društva, kar so vsi navzoči z veseljem sprejeli. Po prečitanih pravil smo na moj predlog dali novemu društvu ime "Prešeren". Lepo se je društvu razvijalo in dosegalo lepe uspehe. Postalo je blizu in daleč splošno priljubljeno. Že leta 1907 je društvo razvilo dragoceno zbiranje, Pravočasno sem jo rešil, da ni prišla žalostno v roke. Krasne prireditve se izprej prave svetovne vojne so gotovo marsikateremu še danes v lepem spominu. Društvo je imelo tudi bogato knjižnico. Fazilež je vse uničil. Po drugi svetovni vojni — takoj leta 1945 — so Boljuncani društvo zopet obudili k življenju in zelo veselo sem bil, da seme, ki sem ga leta 1901 usajal, ni zamrlo, pač pa je zopet uzklilo, ko je zasijalo sonce vobode, in obrodilo v tleh preteklih letih prap lep sad! Dne 29. januarja t. l. je bil dan 48-letnica, ko sem ustanovil v Boljuncu Prosv. društvo "Prešeren". Toda ob 48-letnici nisem imel besede. Kljub temu ni izumrlo v meni Prešernovo prekopanje.

Vremena bodo se zjasnila in lepši dnevi bodo nam zasijali — žni.

Nabavite si sliko našega velikega pesnika dr. FRANCETA PREŠERNA

Priljubljeni odbor za proslavo 100-letnice Prešernove smrti je v počastitev spomina našega največjega pesnika ponatisnil njegov portret v obliki in velikosti, ki je najprimernejša za okrasitev vsake slovenske hiše. Nizka cena posreduje vsaki omogoča nakup vsakomur.

Slike so naprodaj v knjigarni Stoka. Fortunat in pri osekcu za ljudsko prosveto SHPZ (Largo Panfil 1/III.).

Pripravljalni odbor.

NARODNA IN STUDIJSKA KNJIZNICA V TRSTU

prosi vse, ki imajo izposojene knjige ali revije, naj jih zaradi preureditve knjižnice nemudoma vrnejo v Ul. Montecchi 6/III. Knjižnica je odprta dnevno od 8-14 ure. Uprava

TRŽAŠKI DNEVNIK

Kje so vsi tisti delavci ki so v zadnjem času izgubili delo

V svojem zadnjem poročilu ob razpisa gen. Airey v šestem poglavju tudi vprašanje delavstva ter ugotavlja, da je bilo na področju Tržaškega ozemlja v zadnjem četrtletju 13 manjših stavk, od katerih eno, naj bi bili proglasili viz političnih razlogov, ostale pa iz gospodarskih razlogov. Delavci in z njimi tudi sindikalne organizacije se pač ne morejo prav nič pritožiti. Vse je lepo razporejeno ter vključeno v posebne rubrike — politične in v gospodarske.

Kar je v tem poglavju najbolj zanimivo pa je prav odstavek, ki obravnava vprašanje brezposelnosti na Tržaškem ozemlju. Po uradnih podatkih je bilo na Tržaškem ozemlju zaposlenih meseca julija 85.056 ljudi, katerih število se je do decembra meseca povečalo na 91.833 ljudi. V posebni opombi, ki je priložena temu poročilu, naglašajo gen. Airey, da je v številu zaposlenih iz meseca decembra vključenih tudi 6.050 kmetov, ki čveš čas osebo delajo na svojih kmetijah, ali obdelujejo zemljo, pa prej niso bili prikazani kot zaposleni.

Število brezposelnih pa se je po tem poročilu v zadnjih mesecih celo znižalo, saj je znašala uradna številka brezposelnih meseca julija 24.277 ljudi, meseca decembra pa samo 20.295.

Vsakdo, ki je v zadnjem času samo površno sledil sindikalnem življenju, se bo upravičeno vprašal, kam so izginili vsi tisti delavci, ki so bili samo v zadnjih mesecih opušteni z dela iz raznih tržaških tovarn. Kam so na primer po innejnih odgovornih oblasti izginili vsi tisti delavci, ki jih je opustilo z dela vodstvo tovarne OMMSA, Tovarne strojev, raznih drugih manjših in večjih tovarn in podjetij? Kje so dobili ti delavci pri takem

pomanjkanju dela po Aireyevem poročilu delo? Če se je število brezposelnih zmanjšalo, vsaj tako zatrjuje poročilo, so morali biti pač nekje sprejeti na delo. Zakaj gen. Airey ni pridal k svojemu poročilu tudi podrobne podatke o tem, kje so sedaj zaposleni vsi tisti delavci, ki so v zadnjem času izgubili delo, pa kljub temu niso vključeni v uradne podatke o številu brezposelnih.

Potem bi pa hoteli še nekaj vedeti. Kako to, da je gen. Airey prav sedaj vključil v število zaposlenih na Tržaškem ozemlju tudi vse tiste kmete, ki si sami obdelujejo zemljo? Saj so si vendar obdelovali tudi prej, pa niso bili vključeni v število. Ali so bili vključeni samo zaradi tega, da se je število zaposlenih dvignilo ter bi bilo na ta način mnogo lažje dokazati trditve odgovornih oblasti, da se je namreč izboljšal gospodarski položaj Tržaškega ozemlja po njegovi vključitvi v Marshallov plan.

Zanimajo nas vsa ta vprašanja, zato bi bili odgovornim oblastem ali bolje rečeno gen. Aireyu zelo hvaležni, če bi nam lahko odgovorili ter nam s konkretnimi podatki dokazali pravilnost svojih trditve.

TISKOVNA KONFERENCA NA PREFEKTURI Ali so seje občinskega in pokrajinskega sosveta tajne ali ne?

Zakaj ni poročil o sejah občinskih svetov v Nabrežini, Zgoniku, Repentaboru, Dolini in Miljah

Prva tiskovna konferenca na prefekturi je bila večeraj popoldne. Prisotni so bili vsi predstavniki tržaških časopisov, za VU pa major Sasson.

Prvi odgovor na postavljena vprašanja je dobil naš časopis. V odgovoru na naše vprašanje je bil odgovor na postavljena vprašanja je dobil naš časopis. V odgovoru na naše vprašanje je bil odgovor na postavljena vprašanja je dobil naš časopis.

Na vprašanje popoldnevnika "Lavoratore", ki je že 13. 1. t. l. vprašal tiskovni urad VU, kaj je s povišanjem cen listkov na parniku, ki vozi iz Milj v Trst in obratno, je večeraj predsedstvo cone odgovorilo, da je podjetje, ki oskrbuje ta promet s parnikom, občinsko. Cene, ki jih je miljska občina uvedla, pa so sedaj predmet preučevanja pa pokrajinskim uradu za določevanje cen.

"Voce libera" je vprašala, kaj je z izplačevanjem vojne škode. Odgovor je sledil, da bo na podlagi navodil italijanske vlade tukajšnja finančna superintendenta dokončno izplačala vojne škode, v višini do 200 tisoč lir, na račun oblike in pohištva zaradi bombardiranja, poleg tega pa še obrtnikom, profesionalcem in malim podjetjem. Urad, ki se bo s tem bavil, bo začel poslovati prihodnji mesec.

"Giornale di Trieste" je vprašal ali misli predsedstvo cone izpremeniti odredbe, ki so določile, da se mora promet vršiti po novi avtomobilski cesti. Dalje, kaj je v vprašanju promet pristanika, ki naj bi služilo za ladjedelnice. Odgovora se ni.

"Lavoratore" je vprašal, kaj je z ustanovitvijo češkoslovaške trgovske zbornice v Trstu. Predmet je bila tukaj češkoslovaška delegacija, ki je skušala doseči ustanovitve te zbornice. Odgovor je bil, da to ne spada v kompetenco predsedstva cone. Isto tako je vprašal omenjeni časopis, kako misli predsedstvo cone urediti vprašanje izplačevanja podpor partizanom povratnikom iz koncentracijskih taborišč in njihovim svojem. Tudi na to vprašanje ni bil odgovor.

"Corriere di Trieste" je zastavil vprašanje, kako je z občinskimi sveti, ali so njihove seje res tajne. To vprašanje je bilo v zvezi s tem, ker demokristjanski "Giornale di Trieste" večkrat prinaša poročila o seji takih naslednjih dne, medtem ko vsi ostali časopisi prinašajo šele dva dni kasneje je uradno poročilo o tej seji. Odgovor, ki so ga vsi sproti dajali na ta vprašanja, ni bil pravi, dokončni odgovor. Zastopnik lista "Voce libera" je na primer dejal, da gre pač v tem primeru za spremnost novinarja, ki se mu posreči, da preko posebnih zvezb dobi poročilo. Odvetnik Manzutto in nekateri drugi so spregovorili, da so seje tajne in da naj to stvar uradno novinarji z G. Mideno, načelnikom tiskovnega urada, Skratka odgovora ni bilo, dejstvo pač ostaja, da igrajo vmes politična prepričanja svetlovalce, ker nekatero časopisje in v tem primeru demokristjansko dolo poročilo šele je isti večer, kljub temu da so te seje tajne po zakonu. Ostalo časopisje in med temi tudi mi moramo čakati na suhoparne grobljence iz uradnih poročil, ki ne povedo ničesar. Torej dvojna mera je tu v polni veljavi.

Se zadnje vprašanje je zastavil zastopnik lista "Lavoratore", in sicer po kateri poti so "Ultimeimes" dobile fotografije o Dovieru, ob priliki tragične nesreče v Miljskem zalivu, ker jim jo njihovi svoji niso dali. Jasno je, da jih je časopis dobil iz kakšnega prada, kar je protizakonito.

S tem je bila konferenca zaključena. Odgovori na nekaj vprašanj pa bodo sledili po možnosti v ponedeljek.

KOLEDAR

Torek 8. februarja
Janez, Vojmilj

Sonce vzhaja ob 7.18, zahaja ob 17.20 Dolžina dneva 10.02
Luna vzhaja ob 11.41, zahaja ob 3.17.

Jutri sredi 9. februarja
Apolonija, Dobrana

SPOMINSKI DNEVI

1849 JE UMRL V KRANJU DR. FRANCE PREŠEREN, NAJVEČJI SLOVENSKEGA PESNIK, RODIL SE JE 3. DECEMBRA 1800 V VRBI.

PRESKRBA

Delitev birovega drozja. V torek od št. 1 do 30; v sredo od 31 do 65 in Piščanci; v četrtek od 66 do 100; v petek od 101 do 140 in Gec; v soboto 141 do 190 in Padrice; v nedeljo Gropada, Domjo in Oreh; v ponedeljek 191 do 270 in Boršt.

Konservirano meso za bolnike so pričeli danes deliti na dodatne nakaznice. Po 2 skatli prejmejo oni, ki imajo dodatno nakaznico za 50 gr mesa dnevno (rdeči tisk) in 4 skatle, ki prejamejo 100 gr mesa dnevno. Delitev se konča 28. t. m. Cena je 100 in 101 lir za skatlo.

Olje in bele testenine za menze in kuhinje. Upravnik menz in javnih kuhinj naj dvignejo pri občinskem prehranjevalnem uradu nakazila za olje in bele testenine.

ENOTNI SINDIKATI

Skupščina pekarskih namestencev. V sredo 9. t. m. ob 17 na seždu v Ul. Imbriani 5 skupščina pekarskih namestencev. Zaradi važnosti vprašanj, ki se bodo obravnavala, valjimo vse pekarske namestence, da se sestanek gotovo udeležijo.

Namestenci hotelov in menz. Na seždu ES v Ul. Imbriani 5, soba 7 je na razpolago za namestence restavracij, gostin in podobnih nova mezna pogodba, ki jo prizadeti lahko dvignejo dnevno od 9 do 12 in od 15 do 19.

DAROVJI IN PRISPEVKI

ZA DIJASKO MATICO
sta darovala javljenca in gostije ob 55-letnici poroke Ivana Rijavca 3000 lir.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE
Dne 5. februarja 1949 se je v Trstu rodilo 6 otrok, umrlo je 8 oseb, porok pa so bile 4.

Cerkvene poroke: trgovca Kocis Lovrence in pletilja Kreševič Tereza, mornar Ambrosi Marjan in gospodinja Tomasini Argia, trgovski pomočnik Micheli Bruno in gospodinja Trevisan Umberta, mehanik Bologna Germano in prodajalka Trojani Malina.

Umrlj so: 62-letna Bassi Eufemija, vd. Onorati, 77-letna Valčić Ivanka, vd. David, 71-letna Cisliln Emilija, vd. Jazbic, 81-letna Furlan Marija, vd. Giacomini, 61-letna Purč Josipina, vd. Kaučič, 76-letna Grumolati Emilija, 70-letni Sustersič Valentin, 72-letna Bratinina Ana, vd. Leonardi, 50-letna Pizzarello Marija.

Dne 6. in 7. februarja 1949 se je v Trstu rodilo 15 otrok (en mrtvo-rojen), umrlo je 16 oseb, poroka pa je bila 1.

Cerkvene poroke: pismonoša Piccone Vincenc in gospodinja Gasparini Ida.

Umrlj so: 62-letni Bettinelli Achille, 68-letna Ferrigutti Alojzija, vd. Dose, 72-letna Bergman Ana, por. Calligaris, 80-letna Klinač Ana, vd. Komplita, 58-letna Valerio Ana, por. Ballig, 59-letni Romanoli Julij, 3 mesece star Corigliano Franko, 18-letna De Ruvo Mirilla, 53-letna Djurdjevič Ivanka, por. Gressi, 77-letna Braida Romilda, por. Benedetti, 71-letna Debellach Frančiška, por. Rizzi, 50-letna Ambrosini Ortensia, por. Marzari, 62-letna Puntar Tereza, por. Zaccaria, 65-letni Cresciani Rudolf, 54-letni Carpani Anton, 45-letni Devidi Marcello.

RODITELJSKI SESTANEK

Uprava Dijskega doma v Trstu vabi starše svojih gojencev in gojenk na III. roditeljski sestanek, ki bo v nedeljo 13. februarja ob 9 uri dopoldne v prostorih Dijskega doma. Na sestanku so vabljeni starši tistih dijakov in dijakinj, ki prihajajo v Dijski dom samo k učnim uram.

Res je, da so v sedanjem času znižale cene sladkorja, sorovemu maslu, maščini in jalcem in sicer na sledeč način: cena sladkorja je danes 170 (prejšnja 350); cena sorovemu maslu je padla od 1500 na 1350 lir za kg; masli od 680 na 630 lir za kg; jalka pa stanejo sedaj 27 lir komad, medtem ko je bila njihova cena pred šestimi 35 lir.

Niso se pa niti najmanj znižale cene mesa, ribarstva, testenin in drugim živilom, ki so prav tako važna v prehrani. V zvezi s temi znižanji kar bi hoteli poudariti, da je prav za prav to reden pojav v mesecih januarja in februarja in da torej niso sedanja znižanja cen nikakoli znaki, ki bi kazali, da se bo gospodarski položaj na našem ozemlju izboljšal.

Poudariti hočemo samo to, da so se v zadnjem času povišale cene raznih neobhodno potrebnih stvarer, kar je seveda še prispevalo k poslabšanju že tako kritičnega gospodarskega položaja na našem ozemlju, zato pač ne moremo postati naenkrat optimisti, če so se nekatera živila pocenila.

Pač pa so pričele v zadnjem času razne trgovine s čevlji s tako imenovanimi razprodajami, s katerimi razprodajajo trgovci po nekoliko znižanih cenah vse tiste čevlje, ki jih od prejšnjih poizvilje še niso mogli prodati. Povsod velika

reklama in radovednežev seveda ne manjka. Toda kljub znižanju so ostale še vedno cene čevljev tako visoke, da si jih delavski družina le s težavo lahko kupi.

Hoteli bi samo še pristavili, da bi bila potrebna še drugačna znižanja cen življenjskih potrebščin, če bi hoteli sploh govoriti o nekakem izboljšanju življenjskih priok na našem ozemlju. Dokler se bo pa ena stvar pocenila, pa se bo druga zvišala vsaj dvakratno podražila, ne moremo govoriti o nikakem izboljšanju v kritičnem gospodarskem položaju, ki se ne bo spremenil vse do tlej, dokler ne bo izpremenjena tudi sedanja gospodarska politika na Tržaškem ozemlju.

Pregled nedeljskih športnih izidov

NOGOMET

Za prvenstvo Tržaškega ozemlja. Škedenj - Rojan 4:0; Kostalunga - Magdalena 3:1; Dreher - Sv. Ana 2:0; Umag - Meduza 2:0; Pristančičniki - OMMSA 2:1; Aurora - P. Tovarstva šport 2:0; Ponziana - P. R. 2:1; Artiloni - Milje 3:1; Rojan - Artiloni 2:0; Vena - Artiloni 2:0; 7:2; Arzenal - Montebello 1:1; Primorje - Nabrežina 3:2; Sv. Marko - Kolonja 3:1; Col ilva - Trebše 2:0.

Prvenstvo prve skupine. Sv. Alojz - Rojan 4:2; Nabrežina (kanonolom) - Kostalunga 5:0; Rozandria - Elektro 1:0; Rediva - Onise 5:0; Partizan - Magdalena odločeno.

TEK CEZ DRN IN STRN

Rezultati: 1. Govorčini, 11 minut; 2. Sedmak; 3. Meneghelli (Ivano) (Dijaški FD); 4. Koren (Sv. Meneghetta); 5. Červini (Dijaški FD); 6. De Gasperi (Tomaz); 8. Richter (Kolonja); 9. Blokari (Dijaški FD); 10. Kocijančič (Rdeča zvezda).

KOSKARA

Mosko prvenstvo Tržaškega ozemlja. Tomazič - Arzenal 3:21.

Zensko prvenstvo. DSZ - Magdalena 28:15; Koper - Col 10:5.

Okržno prvenstvo (moski). Škedenj - DSZ 32:20; Magdalena - Sv. Alojz 57:24; Rinaldi - Vena 37:15.

Zensko okrožno prvenstvo. Flent - Borkovlje 15:8; Skorklja - Tomazič 43:10.

S PREMIERE SNG „Dedek Mraz“ v Škedenju

Včeraj so naši otroci skupaj s starši napolnili prostorno kinodvorano Ljudskega doma v Škedenju, Slovensko narodno gledališče za STO je namreč 5. t. m. imelo premiero prve mladinske igre svojega programa.

Predvajali so M. Surinove pravljico igrano v 4 slikah "Dedek Mraz", ki jo je prevedel na slovenski jezik Bogomil Fatur. Dejanje igre nas povede v obsezne ruske gozdove, ki jih na debelo pokriva zimski sneg. Glavni osebi sta dobra in pridna pastorka Daša (Neva Lipovčeva) in na lena in razvajena Pasa (Tea Starčeva), ki ji njena mati Starka (Vera Remčeva), daje vsu potuho.

Dogodki se vršijo v pravljicnem gozdnem okoliščju, kjer nastopajo stari in dobri "Dedek Mraz", Medved, Veverica, Zajčjek in Kuža, ki pomagajo Daši, ker je pridna in dobrega srca. Ničemurna in lena Pasa, ki ni bila z ničemer zadovoljena, pa je dobila zasluženo kazen.

Vodilo igre je borba med dobrim in slabim, v kateri je dobrota zmagała in dobila svoje plačilo (Daša je nagrajena od dedka Mraza), medtem ko je slabo kaznovano. Otrokom so posebno ugajali nastopi živali in vse njihove kretnje so spremljali z živahnim zanimanjem.

Igralci so svojo nalogo dobro rešili, zlasti Tea Starčeva, ki je imela glavno vlogo. Tudi inscenacija je odgovarjala in pričarala pred male gledalce pravičljiv svet. Poznal pa se je, da je oder premajhen in inscenator ni imel prostora za tisti razmah, ki bi bil potreben in bi pomagal do boljšega razvoja nekaterih scen, kakor prizora, ko se igrajo z Medvedom slepe miši, ali na koncu, ko pripeljejo na oder novo hišico in t. l. Vidi se pač, da Slovenci nujno potrebujemo primerno dvorano v mestu, ki bo imela dovolj prostora oder, da se bo lahko na njem razvijalo dejanje.

Ce je vključ tem igra zadovoljila občinstvo, ki se predussem zasluga igralcev, ki so znali pritegniti pozornost malčkov, da film je kot blisk minul čez in niso hoteli verjeti, ko je bil konec.

Vodstvo odseka košarke pri ZDTV vabi referente vseh včlanjenih drugetv na sestanek, ki bo jutri 9. t. m. ob 19 na seždu v Ul. Cavana 25/II.

Kultura KNJIGE - GLEDALIŠČE - KONCERTI RAZSTAVE - FILMI - KRITIKE - DROBTINE

Antonio Illersberg: „TRITTICO“

Vse hvalje je vredna pobuda direktorja tržaškega gledališča "Verdija", da se je odločil uprizoriti glasbeno delo domačina — skladatelja Antonia Illersberga. Illersberg je v tržaških glasbenih krogih znan pojav, predussem iz skladateljev zborovskih del in zborovskih dirigent. Kot vnet pristaja polifonije (večglasna glasbena stavka), je ravno on zborovsko petje v Trstu, kjer sicer ni bilo pri italijanskem elementu nikdar preveč ukoreninjeno, acinjal na visoko umetniško stopnjo. Zaradi svoje osebne skromnosti in tipične tržaške zagledanosti v tujino, pa se Illersberg človej ni uveljavil kot skladatelj večjega formata in se posebno ne kot orkestralni skladatelj. Sobotna premiera njegovega "Trittico" pa je pokazala, da so bile sedaj o njegovi zmožnosti preskrbne in da bodo "Trittico" sedaj še druga večja dela, ki bodo poznala slavo njegove ustvarjalne moči tudi preko meje Tržaškega ozemlja.

"Trittico" je sestavljen iz treh delov, v katerih so prikazane scene preteklega tržaškega življenja. Prva — Karneval, nas povede za sto let nazaj med veselo karnevalsko družino, ki je obrvana v gostilni "Pri treh kraljih". Posnem drugačen značaj ima naslednja slika, ki prikazuje nočno idilo malega trga ob Tor Cucherna. Tatinjstveno — potično razpoloženje poudari zlasti zbor, ki nam tolmači karakteristiko scenejskega dogajanja. V tretji sliki je tipični košek tržaškega mesta kakor izrezan; morda je prikazan nekoliko romantično, vendar pa tako doživeto, da učinkuje prepričljivo. Vse tri slike poveže med seboj glasna zenska vloga, ki nam prikaže v prvem delu dekle "La Puta", ki na karnevalu sreča svojega ljubimca, kateri jo je zapustil; v drugem dejanju mlado ženo, ki v botični noči porodi dete ob vznjožju zidov Tor Cucherna; v tretjem dejanju pa staro, ki se ob pogledu na razigrane mladence — "Le bele putesle in svojo Nino, ki se je zaljubila v mladega fantja "Toni de la chitavara", spominja svojih mladih let.

Skladatelj Illersberg je dal scenemu dogajanju idealen glasbeni okvir. Uspehu je v veliki meri pripomogel v tržaškem dialektu napisan libreto Tržačana Morella Torrepisana. Logično in nevistično so v celotno glasbo povezane

Pevski zbori

Pevovodjem ponovno sporočamo, da je glasbeni odsek Slovensko-hrvaške prosvetne zveze že določil in razmnožil pesmi za prvi maj, in sicer:

- 1) R. Simoniti: Le vkup oba gmalnaj (stara puntarska pesem).
- 2) V. Mirk: Na morje in vihar (priredba ruske narodne).
- 3) Markovac-Petrovič: Veseli koraki (hrvaška pesem borbe in dela).
- 4) Aleksandrov: Leninova zastava (ruska borbeno pesem).
- 5) M. Kozina: Naša vojna (partizanska pesem).

Vse pesmi so za mesani zbor ter so pevovodjem na razpolago pri SHPZ, odsek za ljudsko prosveto.

vencijsko. Dobro je poudariti tudi ritem, kadar to zahteva scenško dogajanje.

Solisti, zbor in orkester so pravilno domneli veličino skladateljevega dela ter rešili nalogo najbolje. Dirigiral je v pravem razumevanju je vodil med seboj orkester, zbor in soliste Umberto Berettoni. Zborovske točke je odlično nastudiral Roberto Benaglio. Igralsko in pevsko je bila na višini sopranistka Tatjana Menotti v glavni ženski vlogi "La Puta" oz. "La vecia". Prikažala je zares lik polni življenja, ki ne sloni na praznih zunanjih efektih, pač pa na globokem doživlju. Niso zaostajali ostali pevci: Tilly Gasperini, Vladimir Lozzi, Luciano Donaggio, Ottavio Serpo, Angelo Mercuriali itd.

Premiera je imela pri publiku zares tople odzive, ki je prejel v spontano navdušenje čim se je pojavil na oderu skladatelj. Skoda, da zaradi visokih cen velik del onega tržaškega ljudstva, iz katerega je vzeta vsebina "Trittico", tega sijajnega dela ne bo mogel slišati!

Kaj izdaja slovenski knjižni trg?

V prvih mesecih po osvoboditvi so se ustanovila v Sloveniji razna založniška podjetja, ki so si zadala nalogo izdajati knjige, ki jih bodo pisali domači pisatelji ter razne klasike in novejša pisatelje iz svetovne literature. Tako si je zadala Državna založba nalogo izdajati izbrana dela domačih pesnikov in pisateljev ter zbirko svetovnih klasikov. Slovenski knjižni zavod pa ima nalogo izdajati domača dela, od del svetovne literature pa najvažnejša sodobna dela. Glavne naloge Cankarjeve založbe v Ljubljani pa je izdajanje klasikov marksizma-leninizma, sodobne politične literature ter najpomembnejših naprednih, zlasti sovjetskih pisateljev. Publikacije "Mladinske knjige" pa so namenjene pionirjem in mladini. Poleg tega imamo v Sloveniji še razna druga knjižna podjetja, ki pa imajo le vzporeden pomen.

Slovenski knjižni zavod je izdal pesniško zbirko Antona Vodnika "Srebrni rogi", Potrebo povest "Svet na Katjarju" in "Novelo Maksa Snuderja. Od starejših so izšli Tavčarjeve satire "4000", povesti in ertice Ivana Cankarja ob tridesetletnici njegove smrti ter druge. V ta niz dobljatih del stopita tudi dva jugoslovska avtorja in sicer Andrič s svojim romanom "Most na Drini" ter Cesarec s svojo prebisljico knjigo "Pankrac in njegove žrtve". Našo slovensko književnost je obogatila zbirka makedonskih poezij v prevodu najpomembnejših slovenskih pisateljev. Sovjetske avtorje zastopajo Jurčević s svojim romanom "Ukročena reka" in drugi. Od zapadnih pisateljev pa imamo Stendhala s svojim "Lucien Levenom" ter znanega naprednega danskega pisatelja Martina Andersona Nazjaja s svojim romanom "Na božji zemlji". Knjiga Oskarja Davida "Med Markosovimi partizani" prikazuje, kakšni so Markosovi partizani in zakaj so se uprli monarhizmu.

Poleg tega izdaja Slovenski knjižni zavod "Malo knjižnico", v kateri je izšel niz krajskih novel in povesti jugoslovskih avtorjev, svetovno literaturo pa zastopajo Puškin s svojimi "Beti-ninimi poezijami", Amerikane Jack London in Francoz Louis Aragon.

Poleg tega izhajajo iz tej zbirki tudi znanstvena dela. Sirokim krogom je namenjena narodna zbirka Prešernove knjižnice "Spomini na partizanska letas, roman Solihova "Zorana ledina" itd. Izven te zbirke je bil izdan zbornik "Vuk Karadžić, Novakova razprava "Narodna prehrana v Prekmurju".

Ker se nam zdaj važno, da v okviru naših kulturnih članok pokažemo tudi na široko knjižno zbirko domačih in tujih pisateljev, ki jih izdajajo naši slovenski knjižni zavodi v Ljubljani, bomo v enem izmed prihodnjih članok prinesli še dela ostalih knjižnih zavodov in Ljubljani, tako da bodo imeli naši knjižničarji pogled, kaj izdaja slovenski knjižni trg.

NOCNA SLUŽBA LEKARN
Alabarda, Istrska ul. 7; Cipolla, Belpoggio 4; Crevato, Ul. Roma 13; Godina Enea, Ul. Gimnastica 6.

Nekaj besed o znižanju cen nekaterih življenjskih potrebščin

Eden izmed tržaških dnevnikov je objavil pred dnevi članek, v katerem poln optimizma ugotavlja, da so se cene nekaterih življenjskih potrebščin v zadnjem času znižale in da je pričakovati, da bodo v mesecu februarju cene še nižje.

Da bi nihče izmed njegovih čitatev ne vzroji pri čitanju te vesti, ki je v tako živem nasprotju z današnjim gospodarskim položajem na Tržaškem ozemlju, dodaja pisec članka v opravičilo te trditve, da so se sicer res nekatere stvari pocenile, da pa so se zopet druge prav v tem času podražile, tako da so ostali Tržačani prav za prav v istem položaju.

Res je, da so se v sedanjem času znižale cene sladkorja, sorovemu maslu, maščini in jalcem in sicer na sledeč način: cena sladkorja je danes 170 (prejšnja 350); cena sorovemu maslu je padla od 1500 na 1350 lir za kg; masli od 680 na 630 lir za kg; jalka pa stanejo sedaj 27 lir komad, medtem ko je bila njihova cena pred šestimi 35 lir.

Niso se pa niti najmanj znižale cene mesa, ribarstva, testenin in drugim živilom, ki so prav tako važna v prehrani. V zvezi s temi znižanji kar bi hoteli poudariti, da je prav za prav to reden pojav v mesecih januarja in februarja in da torej niso sedanja znižanja cen nikakoli znaki, ki bi kazali, da se bo gospodarski položaj na našem ozemlju izboljšal.

Poudariti hočemo samo to, da so se v zadnjem času povišale cene raznih neobhodno potrebnih stvarer, kar je seveda še prispevalo k poslabšanju že tako kritičnega gospodarskega položaja na našem ozemlju, zato pač ne moremo postati naenkrat optimisti, če so se nekatera živila pocenila.

Pač pa so pričele v zadnjem času razne trgovine s čevlji s tako imenovanimi razprodajami, s katerimi razprodajajo trgovci po nekoliko znižanih cenah vse tiste čevlje, ki jih od prejšnjih poizvilje še niso mogli prodati. Povsod velika

GORIŠKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE PRIMORSKEGA DNEVNIKA V GORICI - SVETOGORSKA ULICA 42 - TEL. 749

Zborovanje zastopnikov brezposelnih

Delegacije 12 občin so obravnavale v Gorici vprašanje brezposelnosti

Delavska zbornica za Gorico in pokrajino je po številnih poprejšnjih sestankih po raznih občinah organizirana preteklo nedeljo v Gorici na svojem sedežu zborovanje zastopnikov občinskih odborov, ki je prav dobro uspelo.

Sestanka so se udeležili zastopniki 12 občin in sicer iz Gorice, Gradača, Gradisce, Zagorja, Ronk, Trčice, Romansa, Sempetra ob Soči, Skočjana, Starancana, Fare, Turja, ka in Krimna. Prisotni so bili in pomagali pri delu tudi člani nestranskih komisij, podjetij Montiglio, Salog in CRDA. Zastopniki Solvaya ni bilo, ker so imeli svoj seštanek v Rossignanu, vendar pa so tudi oni dali svoj prisrčan.

Resna in globoka razprava je privedla delovni program posameznih odborov, ki so ugotovili, s kakšno solidarnostjo in preko interesov posameznika čuti in razume delavski razred splošno korist. S prav realističnim smislom in čutom so dalne odgovornosti so pokazali tudi način, kako je treba te probleme rešiti. Vse to bo še bolj jasno razvidno, ko bomo lahko javili tudi javnemu mnenju vse podrobnosti.

Na tem zborovanju so imenovani pokrajinski odbor, ki bo imel povezavo z občinskimi odbori in z oblastmi ter bo izdelal splošno pokrajinski program zahtev brezposelnih in odločil o načinu agitacije.

Ob zaključku zborovanja so razpravljali in odobrili vsebino za javni razglas in naslednjo resolucijo:

«Občinski odbori brezposelnih, zbrani na pokrajinskem sestanku na sedežu Delavske zbornice v Gorici dne 6. februarja 1949, so pregledali položaj brezposelnih na pokrajini in možnosti njihove zaposlitve pri javnih delih in kmetijskih delih, kakor tudi pri drugih delih splošnega značaja. To je razvidno že iz enotnega programa zahtev, ki se tako izvedejo, in opozarja pokrajinske oblasti, da bi vsako nadaljevala zavezanost povzročilo upravičen odpor med brezposelnimi naše pokrajine.

Apelirajo zlasti na čut solidarnosti in odgovornosti zaposlenih delavcev, naj čutijo in razumejo, da je borba proti brezposelnosti ne samo

splošno človeškega značaja, ampak ima tudi socialen pomen, ker je brezposelnost direktna grožnja vsem, ki žive od svojega dela. Zato jih poziva, da so solidarni z brezposelnimi, bodisi s tem, da jim pomagajo pri njihovem gibanju kakor tudi da delajo v svojih podjetjih za sprejem nove delovne sile in za odpravo nadur.

Zborovalci so prepričani, da bodo upravičene zahteve brezposelnih upoštevane, in vabijo brezposelne in zaposlene delavce, naj bodo solidarni in ne odnehajo v borbi.

Obenem poziva tudi sindikalne organizacije, naj nadaljujejo s svojim sodelovanjem in vodstvom te borbe za kruh in delo naših delavcev».

Danes
Prešernova proslava v Štandrežu
Danes v torek, ob 19 uri bo v Štandrežu, v dvorani gostilne Lutman proslava stoletnice smrti našega velikega pesnika Franceta Prešerna. Proslavo prireja domače prosvetno društvo «Oton Zupančič» in je na sporedu poleg predavanja tudi več recitacij iz pesnikovih del in zborni petje. Vabimo vse domačine in ljudi iz bližnje okolice, da se udeležijo te proslave v čim večjem številu.

Novi predpisi za takse
Finančna intendenca v Gorici opozarja vse zainteresirane na nove predpise, gde takse na državne koncesije po zakonu od 21. januarja 1949. Predvsem so važne spremembe predpisov seznana A, ki je priložen davenemu zakonu od 30. maja 1947 in ki govori o prvi izdaji in podaljšanju obnove za javne lokale, za orožne liste, otvoritve kinodvoran in za letno obnovo dovoljenj za ples, plesne dvorane in druge podobne lokale.

Poleg tega so podvojili pristojbine tudi pri mnogih drugih členih, ki jih predpisuje ta seznam; pri nekaterih pa so zvišali pristojbino v nekaj manjši meri.

Za oblačno dovoljenje igralnice se bo plačal letni davek 10 milijonov lir. Za izdajo obrtnic javnih lokalov, za njihovo podaljšanje kakor tudi za obrtnice za igralnice, je treba plačati pristojbine kot so predvidene v zakonu od 26. januarja t. l. št. 10 v dveh mesecih, odkar je ta zakon stopil v veljavo.

Vsa podrobnejša pojasnila dobijo zainteresirani lahko pri registrskem uradu in na finančni intendenca.

Začasno neuporabna javna tehnična
Goriška občina javlja, da je od ponedeljka 7. t. m. za deset dni javna tehnična na Trgu Julia zaradi popravila neuporabna. Med tem časom bodo zainteresirani lahko teltali na javni tehnični na Ul. Giustiniani.

KINO
VERDI. 17: «Obsojenci». R. Milland, VITTORIA. 17: «Vlak se ustavi v Berlinu». M. Oberon.
CENTRALE. 17: «Rečca hiša». E. Robinson.
MODERNO. 17: «Pismo ob zori». F. Giacchetti.
EDEN. 17: «Prisega pripornikov». H. Bogart.

IZGUBLJENE OSEBNE IZKAZNICE
Rojac Elvira iz Gaženov št. 114 izgubila osebno izkaznico 24. januarja.
Kerin Ida iz Fieroga št. 1. izgubila osebno izkaznico in 500 jugoslavskih denarjev.
Babuder Valerija izgubila 20. l. osebno izkaznico.
Markežič Albina por. Budika iz Koprja je ob svojo osebno izkaznico, ker ji jo je 3. II. burja odnesla v morje.
Ker se duplikati osebnih izkaznic zelo težko izdelajo, opozarjamo vse, da polagajo več pozornosti pri potovanjih. Vzrok vseh teh številnih primerov je predvsem nepazljivost.

BILO JE V LENINGRADU...
LJUBEZENSKA ZGODBA VOJNEGA DOPISNIKA
8
Aleksander Čakovski

Ko se je že zdanilo, sem se vrnil na tankovsko poveljstvo. Okoli in okoli njega so sijale razbite kotanje. Granatnih drobcev je bilo toliko kakor listja jeseni. Ne vem, kako se je zgodilo, da naša koliba ni bila zadeta. V njej so pričakovali Paškoveškega. Njegov radiogram je že prispel. Prebil se je skozi grovino (ožino). Že je videl naše tanke v borbi in jim hotel na pomoč. Del posadke je pustil na cesti, da bi se presekane sovražnikove sile ne mogle več združiti.

Pričakovanje se je znova pričelo. Ali se vrne ali ne, in zopet se je nadaljevalo obstreljevanje.

«Vrnil se bo», je prepričan rekel polkovnik.

«Seveda se bo vrnil», je potrdil načelnik štaba.

«Da bi se Paškovski ne vrnil», je s temnega pograda ugovarjal nekdo in nihče ni vedel, komu prav za prav ugovarja. «Da, on se bo vrnil tudi izpod zemlje».

«Grovina je ozka», je rekel načelnik štaba po dolgem trenutku.

«A kljub temu se bo prebil».

Oni na pričan se je oglašil z debelim basom.

Uspela mladinska prireditev

Podgorska mladina je v nedeljo pokazala, da je zrela tudi za nastope na večjih odrih

Povabilu podgorske mladine se je v nedeljo popoldne odzvalo veliko število domačinov pa tudi Gorčanov, ki so napolnili Bregantovo dvorano, da bi videli Goljevo pravljico igro «Jurček», na katero se je podgorski naraščaj že dolgo časa vestno pripravljali.

Podgorska igralska skupina nam je znana že od prejšnjih dobrih prireditelj, vendar moramo priznati, da je z «Jurčkom» pokazala še znatno več, kakor smo bili doslej vajeni in da je v resnici na višku. Dovolj je bilo prisluhniti burnemu ploskanju polne dvorane, ki je pričalo, da je igra vsem ugodila. Posamezne vloge so bile dobro nastudirane in razdeljene, zlasti pa se je poznala roka dobrega režiserja, ki je male naučil pravih in nepriljubljenih kretanj. Sploh je bila vsa igra podana zelo naravno, ker so se vsi igralci takoj živeli v svoje vloge in jih podajali brez nepotrebnega patosa ali umetništva. Mimika malih igralcev je bila izvrstna in karčudili smo se, kako živo so trje muzikanti podali svoje vloge. Jurček je bil nemara prav tak, kakršnega si je zamislil pisatelj. Na splošno pa je nemogoče dati prednost enemu ali drugemu izmed igralcev, ker so se vsi potrudili in dobro igrali.

Uprizoritve Goljevega «Jurčka» je ponovno pokazala, da je podgorska mladina sposobna in podprajnim vodstvom dobrega režiserja zmožna še marsikaj storiti. Skoda bi bilo, če bi to igro pustili v nemaru in bi je ne ponovili tudi drugod, zlasti v Gorici, kjer bi vse drugače uspela, ako bi jo n. pr. zaigrali v dvorani Ljudskega doma. Tu bi prišla do veljave tudi dobra scenarija, ki je manjkala na podgorskem odru, kjer, zaradi prevelike ušesitve, sploh niso mogli napraviti kaj več in je bila to prav za prav edina večja pomanjkljivost.

Vendar so se vsi odlično zabavali. Posebno debelo so gledali otroci, ko je v drugem dejanju Jurček pričaral na mizo čarovno pojedino, ki je bila sestavljena iz samih odbrh slaščic. Naenkrat se je pred otroki nagnel polno najmlajših, ki so debelo požirali slane, medtem ko so si muzikanti, Jurček in drugi mali umetniki polnili usta in segali po dobrotah.

Igra je torej popolnoma uspela in podgorski naraščaj je lahko zadovoljen z uspehom, kakor tudi z obiskom. Prepričani smo, da nam bodo kaj kmalu zopet nudili prijetne urice. Pri tej priliki moramo pohvaliti tudi vse skrite pomočnike, ki so mladini tehnično in z organizacijo ter navesti pripomogli, da je uspela s svojo prireditvijo, čeprav ji številni psevdopedagogi iz Gorice obračajo hrbet in se ne mejnijo zanj.

Vozni red na goriškem kolodvoru
ODHODI
Za TRST: 6.16, 7.29, 9.50, 14.25, 16.40 (za Ronke uknjen ob nedeljah), 18.47, 21.27, 23.40.
Za VIDEM: 6.25, 8.49, 13.00, 14.00, 15.10, 16.57, 18.37, 20.50.
PRIDODI
Iz TRSTA: 6.10, 8.07 (iz Ronk uknjen ob nedeljah), 8.46, 12.58, 13.58, 16.34, 18.34, 20.45.
Iz VIDMA: 6.13, 7.25, 9.47, 13.57, 15.00, 16.12 (uknjen ob sobotah), 18.45, 21.12, 23.36.

Z nedeljskih nogometnih tekem
AURORA - TOV. STROJEV 2:0 (1:0)
V nedeljo je imelo domače moštvo Aurora v gosteh Tovarni strojev iz Trsta. Pričakovati je bilo lepe domače enakovredne borbe, saj sta obe moštvi na vodilnem mestu v prvenstveni tabeli. Tega pa to nedeljo ni bilo, ker so prišli Tržačani nekompletni. Manjkala sta Pugliese in Scaramelli, stebra moštva Tovarni strojev.

Vsa tekma je potekala v znamenju premoci Aurora in na rezultat višji, je zasluga samo njih vratarja Bellija, ki je ubranil precej kritičnih primerov.

LJ. PONZIANE - PIRAN 2:1 (1:1)
Tekma se je vršila na igrišču v Sv. Luciji in je ves čas kazala vidno premoč Ponziane, na Piranečane, ki so bili s simpatijami na strani domačega moštva, je to tako vplivalo, da so se pričeli neoprostno vmešavati, kar je rodilo obsojanja vredne incident.

ARRIGONI - MILJE 5:1 (1:0)
Tekma je bila v Izori. Domačini so bili ves čas v premoči, ker so se Milječani proti pričakovanju topot slabo izkazali. Pod takšnimi pogoji je končni rezultat stvaren.

UMAG - MEDUSA 2:0 (1:0)
Igra medla in nezanimiva. Pokazalo se je, da je Umag na splošno boljši, čeprav je v prvem polčasu kazalo, da se bo Medusa razigrala, vendar je ta začetni elan prehitro ugasnil. Igra precej korektna.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Kmetnaproza in sestanki

Stalni stiki s članstvom so neobhodno potrebni za razpravljanje o praktičnih ukrepih zadruga

Napredni razvoj naših zadrug, ki večje za seboj tudi članstvo in vzbujajo vedno večje zanimanje za delovanje zadruga, posebno kmetnaproza ali kmetijsko nabavno prodajnišče zadruga.

Zanimanje pa je bilo že veliko večje pri vseh zadrugah, ki bi upravniki odbori znali postavljati pravilno probleme, ki se pojavljajo in jih tudi predložiti članstvu na množičnih sestankih zadrugnikov. Upravni odbori se najraje izgovarjajo s potrebo potrpljenja, reorganizacije, pomanjkanjem blaga itd. ali pa celo s svojo odsotnostjo.

Ljudstvu ni treba prikrivati dejstev, marveč dejstva pograbiti za lase in jih ljudstvu tolmačiti. Blaga imamo po naših zadrugah dovolj in vsakovrstnega blaga. Ravno tako so po naša blaga skladišča razni podjetji. Zgolj naključje lahko dovede do tega, da se določena vrsta dobrih stvari v prosti prodaji ali zažemanju preskrbi in je po vezanih cenah ni ali obratno. To so napake, ki se dajo popraviti. Zato ravno je potrebna povezava s članstvom in razpravljanje o tem na članskih sestankih.

Zadruga, odnosno upravni odbor, sledi razvoju združništva, ustanavljajo razne odseke ne da bi o tem poprej govorili in te zadeve razpravljali na članskih sestankih. Našega kmetovcača bolj zanima, da-li bo zadruga nabavila plemenške bika, plemenške svinje, bo li ustanovila postajo za izposojanje poljedelskih strojev in orodja itd., kakor pa razprava o reorganizaciji.

Ljudstvo se oprijemlje bolj praktičnih primerov kakor abstraktnih razprav, posebno če se to nanaša na gospodarska vprašanja, ki jih pozbije zanimajo.

Kako si moremo zamisliti za združno gospodarstvo brez posvetovanja s člani? Združno gospodarstvo ne more biti samo zato tu, da dvigne dohodke zadruga, marveč mora biti vzorno gospodarstvo, ki raj služu za vzgled ostalemu članstvu in kjer naj članstvo črpa go tove potrebe, ki si jih samo ne more nabaviti. Zato mora ureditve te vrste gospodarstva sloneti na

ALI PODPIRAS SLOVENSKE NAPREDNI TISK?
Praktičnega vidika. Z delovnim človekom, posebno pa s kmetom, ki živi v prirodi in ima opravka s stvarnostjo, katere ne proučuje, a jo opazuje ter vidi njene spremembe in raznolikosti, je treba govoriti samo stvarno in praktično.

Če bodo gospodarski ukrepi, ki jih bodo podvezle zadruga, praktičnega značaja in po želji članstva, bo zanimanje za zadruga vedno večje. Zadruga bo v tem primeru članu njegovo drugo gospodarstvo, pri katerem se bodo upoštevale tudi njegove želje in predlogi in bo s tem videl tudi del svojega dela. Človek ne čeni nobene stvari bolj, posebno kmetič človek, kot ono, v katero je vložil del svojega truda.

V interesu napredka združništva in zboljšanja življenjske ravni na vasi je torej neobhodno potrebno, obdržati stalne stike s članstvom s sestanki, na katerih naj se razpravljajo praktični ukrepi za drug.

S. C.

ŠEBRELJE

Občni zbor članov kmečke nabavno-prodajne zadruga

Koliko bogastva ima naša zemlja, ki je bila toliko stoletij le paša za tuje, za nas nič drugega kot garanje. Vse do osvoboditve tega bogastva nismo mogli in ne smeli sami izkoristiti. Ostali smo na zemlji samo zato, ker smo bili z njo povezani skozi vsa stoletja kot delavci, ki se nikoli ne upehajo in ne obupajo v vsej svoji revščini.

Danes razvijamo in izboljšujemo naše gospodarstvo vidoma, iz dneva v dan. To je bilo razvidno iz poročila, ki ga le podal tajnik zadruga. V preteklem letu je naša zadruga nabavila za svoje člane potrošnega blaga za 3.715.364 din. Kmetijskih pridelkov je odkupila za 645.118 din. Med temi je bilo samo zdravihnil zelišč za 60.798 din in suhih gob za 3.750 din.

Kje si je mogel naš človek prej samo misliti, da lahko izkupi celo za — travo in ničvredne gobe — kot so rekali tuji, samo da bi pri nabirah vzbudili vtis, da njihovo blago nima nobene vrednosti in bi tako oni se več zaslužili. Saj smo nabirali zelišča in gobe tudi prej, toda zaslužili so le — tuji, ali domači spekulanti. Tisti, ki je bil po ves dan v gozdovih in trnju, raztrgan in umazan, je za cele kupa nabranega blaga dobil komaj za — žepni robc.

Številke, ki smo jih slišali, so nam za veliko vzpodbudo, da bomo v tem letu še bolj vestno šli na delo. Dvojno korist bomo imeli od tega. Prvi bomo sami zaslužili pošteno za naše delo, drugi pa poiskrbeli za naše tovarne tako potrebnih surovin za izdelavo naj-

boljših zdravil. Tudi to je ena izmed pridobitev borbe.

Člani zadruga so se zadovoljni razhajali, ko so slišali tako po domače poročilo o celotnem prometu. Dobili so vsa pojasnila o tistih postavkah, katerih niso razumeli. Kako drugače je bilo v časih med obema vojnama, ko je tisti, ki je bil radoveden kako gre v posojilnici in priključitvi trgovini, dobil takle odgovor: «To pa tebe nič ne zanima. Brigaj se rajši za svojo revščino».

No, danes lahko odgovorimo vsem takim, ki so se iz naše revščine se norca delali: «Ponosni smo na našo preteklo revščino, ki nam je bila tisto močno orožje v gozdih, da smo — nad vašo zmagali!!!»

In vi?!!!

Pagon - Ogavev

Vozni red mesnega avtobusa
Proga 1 — Južni - Severni kolodvor. Vozi vsakih 7 minut od 7.30 do 21 v zvezi z prihodom vlakov ob 5.20, 5.30, 5.45, 6.20, 6.45. Odhodi s Severne postaje: 5.30, 5.45, 6.00, 6.10; s Katarinjevega trga: 6.45, 7.00, 7.10.

Proga 2 — Bolnice. Izpred kavne Garibaldi ob četrtih in nedeljah ob 9.00, 14.00, 16.00, 17.00. Od Bolnic ob 9.30, 14.30, 16.15, 17.15.

Proga 3 — Štandrež - Sovodnje - Rubije — ob delavskih iz Gorice ob 6.45, 7.30, 8.20, 11.00, 13.30, 18.30. Iz Sovodnje: ob 7.00, 7.50, 9.00, 11.30, 14.30, 19.00. Ob praznikih: iz Gorice: 13.30, 14.30, 18.00, 19.30. Iz Sovodnje: 14.00, 15.00, 18.30, 20.00.

ISTRSKI DNEVNIK

PODRUŽNICA UREDNIŠTVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA V KOPRU - ULICA C. BATTISTI 301/a PRITL. - TEL. 70

Dva uspela prosvetna nastopa v Kopru

Mladinci dramske družine iz Buj in otvoritev prostorov koprškega krajevnega kluba NZ

Pod pokroviteljstvom italijanskega ljudskega prosvetnega centra za Istrsko okrožje je italijanski kulturni krožek v Kopru organiziral umetniški večer, na katerem so sodelovali mladinci dramske družine iz Buj. Prireditev, ki je bila lepa kulturna manifestacija, je bila izvedena v počastitev zadnjih volitev v SIAU.

Nastop bujske mladine je privabil veliko število obiskovalcev, tako da je bila dvorana nad kavarno Loka polna. Naspreje so podali igralci dramo v dveh dejanjih «Lilias», ki je po svoji vsebini močno socialno podčrtana. Igra je bila podana zelo dobro, tako da so prisotni nagradili igralce in igralce z dolnim aplavzom.

Za tem so sledili pojedini nastopi. Tako smo slišali nekaj lepih recitacij, komični nastop tor. Barbo Serbola, ki je s svojim improviziranimi šaljkami vzbudil vihar smeha in veselja. Poslušalci se kar niso mogli ločiti od njegovega zdravca humorja. Naravnost z zvenečim glasom je tor. Ananits odela nekaj ljudskih pesmi, ki so prav tako pokazale, da so bujski mladi umetniki dosegli prav zavidljivo višino istrskega in perškega podajanja. Tudi vse ostale točke so bile namreč podane popolno!

Prav bi bilo, da nas bujska dramska družina kaj kmalu zopet obišče.

Pred nekaj dnevi pa je okrožno vodstvo klubov Narodne zaštite odprlo prostore koprškega krajevnega kluba. Pri tej priložnosti se je sodelovanjem vojaške godbe iz Portorotja in svojega perškega zbora priredila prosvetna večer, ki so se ga udeležili predstavniki J.A. množičnih organizacij in mnogi pooblaščenici. Tov. poročnik Terčon in Dimini sta urodna orisala požrtvovalno delo naših zaščitnikov, ki so bili v osvobodilni borbi prvi in najboljši borci, danes pa delajo poleg svojega polkovega dela tudi prosvetno in pomagajo s tem dvigati kulturno raven istrskega okrožja. V ta namen naj jim služijo ravno njihovi klubski prostori.

Po končanih govorih so se pričele razne točke programa. Godba je odigrala razne partizanske pesmi, nato pa preludije iz opere Otelo in

Tosca. Pevski zbor zaščitnikov je odpel več partizanskih pesmi v slovenskem in italijanskem jeziku, na kar je vojaška godba zaigrala številne poskočnice in zopet v enotnih in partizanskih pesmi. Vsi navzoči so sprejeli vse odigrane in odpete točke z velikim odobravanjem.

Tako so se koprski zaščitniki v svojem prizadevanju, da bi se izpolnili, prav lepo izkazali.

Čepljenje z BCG v Istrskem okrožju
Danes 8. t. m.:
Buje: v osnovni soli, ob 8; Sv. Ivan: v os. soli, ob 8.30; Kastanjari: v o. s., ob 9; Krasica: o. s., ob 9.30; Grožnja: o. s., ob 10; Marjinci: o. s., ob 14; Poropati: o. s., ob 14; Triban: o. s., ob 14.30; Bibali: o. s., ob 14.30.

Jutri 9. t. m.:
Monjan: o. s., ob 8; Skorušič: o. s., ob 8; Brda: o. s., ob 8; Knufreg: o. s., ob 8.30; Marušič: o. s., ob 8.30; Kuberton: o. s., ob 8.30; Meričič: o. s., ob 8.30.

Krkavce
Še en odmev volitev v SIAU

Tako smo oddaljeni od središča, da ni o naših volitvah prodira še noben glas v javnost. In vendar je bilo zanimanje in navdušenje veliko. In to ne samo v besedah, ampak tudi v delu. Vse tedne pred volitvami smo bili na prostovolnem delu pri pripravljanju kamenja za naš Ljudski dom. Vsek dan je bilo na delu po 15 članov SIAU in se delali po osem ur. Pripravili smo tako nad 130 kub. m. kamenja. Pri delu so sodelovali člani iz vseh naselij: Hriba, Skrljeva, Abramov, Pučarjev, Zvabov, Gričev, Rova, Glavine in drugih poleg centra.

Izid volitev pa je bil 92 odst.

S tem pa ni rečeno, da se bom sedaj ustavil ob tui uspehih. Delati bomo naprej, ker moramo čimprej zgraditi naš Ljudski dom, da se bomo imeli kje zbirati, da bomo tako dobili primerne prostore za kulturne prireditve, za prosvetno društvo in že za gospodarske potrebe. To in druge, v prihodnjem dopisu pa več o snovanju prosvetnega društva.

minjam z gotovostjo, kako sem plaval od zadaj naprej. Nato sem se ustavil zaradi rezkega udarca in vse se mi je počasi zavrtelo pred očmi. To je vse, kar se spominjam. Drugega se ne spominjam več.

Ko sem se osvestil, sem slišal govoriti medicinsko sestro. Verjetno je nekomo narekovala:

«Pretes možganov. Rane nobene. Evakuirati»

Nato sem z zobmi ob nekaj zadel, odprl sem oči in zagledal drugo bolničarko. Pri ustricah mi je držala kozarec a neko tekčino. Srečnil sem bil je konjak. Napravil sem večji požirek in za njim drugega. Tedaj je vse nekam splavalo in bolničarka se je pričela počasi obračati z glavo navzdol. V žlečodu se mi je pričelo vzdigovati in, ko sem se že nekam pogrezal, sem zaslišal glas:

«Ne dajajte mu konjaka!»

Drugič sem se osvestil na saneh. Ležal sem poleg dveh ranjencev. Voznik je šel spredaj in od časa do časa pritiskal s sedalom na naše glave.

Odgrnil sem odojo in pogledal okoli. Bilo je že temno. Vozil smo se zelo počasi.

Nato sem zaslišal nad seboj glas:

«A tale, kam je ranjen?»

«Pretes možganov ima», je odgovoril voznik.

Verjetno so se pogovarjali o meni. Poskušal sem se dvigniti, toda glavi mi je zažumelo in se v rlu sem začutil, kako se mi v žlečodu preobrača. Bolničarka sta me prišla za roke in mi pomagala vstati. V velikem samotnem sotoru, kamor sta me peljala, je svetila elektrika. Po vsej njegovi dolžini so bili postavljeni vodovodni drogovji. Nosila so bila položena nanje. Na njih so ležali ljudje. Stokali so, klicali bolničarje, jezili so se in jokali.

Zdravnik me je pregledal.

(Nadaljevanje sledi)



LENINGRAD. PALACA BORZE.

PAVEL ŠIVIC
PREŠEREN V GLASBI

Francé Prešeren ni le naš največji pesnik. Njegova umetniška zapuščina, njegove Poezije, so postale kulturna dediščina vsega slovenskega naroda. Zato je Prešeren tudi naš največji ljudski pesnik. Pesniška beseda pa se je od pamtliveke rada družila z glasbo. Sklepali bi torej, da je večina Prešerinih pesni našla pot v glasbo in se z njo spojila v zbor, samospeve, kantate itd. Ravno Slovenci so se na tem glasbenem področju pomembno udejstvovali. Toda minilo je mnogo zgodovinskih in kulturnih razdobj, stopenji smeri — Prešeren jih je prerastel — a uglasben je bil le manjši del njegovih pesni.

Se neopola, toda že dovolj zgodovinska statistika nas pouči o sledečnem: od 81 pesnitev, priobčenih od stoletnice Poezije leta 1946 (izvzel sem glasbi manj dostopne zabavljive in grobne napise ter puščam ob strani nemške sonete, katerih prevod je bil lani objavljen), jih je 32 uglasbenih. To število venec je doživel celovečerni glasbeno obdelavo (L. M. Skerjanc), dočim se Krst pri Savici še ne more z njo ponasati. Pač so nekatere pesmi po večkrat komponirane, to pa predvsem: Pod oknom, Mornar, Zdravica, Kam, Nezakonska mati, Ukazi. Toda ta statistika se ne dotika kakovosti doslej nastalih skladb. Koliko jih je po glasbenotehnični plati in po ustrezajočem izrazu umetniško vsaj neoporečnih?

Ko smo ugotovili, da je mnogo Prešerinih pesni ostalo glasbeno neobdelanih, in trdimo, da je med obdelanimi precej stabil, se nam vriva več tehničnih vprašanj. Kakšen je v splošnem odnos med vezano besedo in glasbo? Kdaj se družita tako ugodno, da nas vsebina pesni še bolj prevzame? Kakšen je bil odnos med našo literaturo in glasbo od Prešerinih časov do danes? Ali so bili pogoji za medsebojno oplajanje vselej ugodni. — Na ta vprašanja bi mogla odgovoriti le izčrpa razprava, ki bi upoštevala umetniško in zgodovinsko analizo našega slovenskega glasbenega vpliva v poslednjih 100 letih in ki bi ob njej kritično obravnavala doslej napisane skladbe na Prešerineve pesmi. Na tem mestu se jih hočemo dotakniti le v toliko, v kolikor se jih zaveda marsikateri slovenski glasbenik, ki je zasledoval dosežanje skladateljsko delo na tem področju in ki je v poslednjih letih ponovno listal po Poezijah z namenom, da bi se mu ta ali ta pesem prelila v glasbo.

Napak bi bilo sklepati, da je doba prvega poleta slovenske glasbe sredi in konec preteklega stoletja kljub svojemu čitalniškemu nivoju ostala mlačna napram Prešerinih Poezijam. Nasprotno. Takrat je bilo uglasbenih razmeroma največ pesmi in to počenši z revolucionarnim letom 1848 (glej «Prešeriana» iz leta 1946: Flajsman: Mornar 1948, Mašek K. s celim vencem samospevov iz Poezije 1859). Vendar skladatelji te dobe Prešerinih besedah niso bili kos. Kateri tedanji glasbenik bi zmogetel se opremeniti to klenost izraza in zgoščenost vsebine? Tu so oblike (soneti), ki jim s tedaj običajno kitenostjo v napevu ni bilo mogoče priti do živega. Tu so dolge pesnitve, ki jih zgolj zborovski slavek ali samospev ne moreta dovolj podkrepi. In končno je tu bogata in tenkočutna lirika, prepajena z osebnim občutjem, ki se mora dotakniti sorodne duše, da jo prepoji s harmonijami.

Edini «svetovljanski» skladatelj slovenskega rodu tedanjega časa, ki se je uveljavil po svetu s svojimi številnimi spretnimi in z orkestralnimi vlozki povezanimi spevoigranji, je bil Jurij Mihevc. Vendar pa je njegova nedomača miselnost in njegov razbojnik okvir tako ločil od Prešerana, da ni v Mihevcem delu niti sledu Prešerinih verzov. Ostali naši skladatelji 19. stoletja so se pa lotili takih pesni, v katerih so upali doseči vsaj lagodno spevnost melodije. To se vidi iz skromne izbire besedi: Pod oknom, Mornar, Nezakonska mati, Kam, Strunam, Zapuščena in Sol-daska, meg katerim zavzema častno mesto Zdravljica. Večina teh zborov in samospevov je zbledela, najsi so med njimi tudi taki, ki jih pevec še vedno radi pojejo doma in na poljudnih koncertih. Mejljo čisto na osladnost in pleh-kost. Upravičeno je ponarodela «Pod oknom» (Luna sije). Prav tako predstavlja Maskova «Sol-daska» (iz leta 1859) zaradi svoje-ke in okusne glasbene obdelave nesporno obogatitev naše zborovske literature.

Preseneča nas, da je v dobi Novih akordov nastalo na Prešerino besedo še manj skladb kot do tedaj. Ali je bil Prešeren tudi za to dobo, v kateri so delovali že vidni, deloma se živeli slovenski skladatelji, pretežak ali pre-zaheten, ali morda nezanimiv in nerazumljiv ali v svojih verzih nemuzikalni? Anketa bi to mogla po eni strani dognati. Na prvo vprašanje moramo ponovno priv-ječje Prešerineve stvaritve res znati, da so najtehtnejše in naj-zahtevene.

Ni slučaj, da se je Sonetni venec spremenil v celovečerno kartato z zborom, solisti in orkestrom: da je Krst pri Savici postal libreto za opero; da se se skladatelji lotili Lepe Vide, Or-glarja, Povodnega moža z meša-

nim zborom in solisti ali s solisti in orkestrom. Na vprašanje, ali je bil Prešeren za sodelavce No-vih akordov nezanimiv ali nera-zumljiv, celo pa v verzih nemu-zi-kalen, moramo odločno odgovo-riti z «ne!» Prav gotovo pa je duh tedanje dobe soodločeval pri izbiri besedi. In ta je zajel tudi slovenske glasbeni ustvarjalce s svojim stremeljem po slikanju, z iskanjem mehkih nastrojeh, s čustvenim stopnjevanjem razpo-lo-ženj. Prešerina beseda pa je odločna in odmerjena. Na naj-mehkejših mestih se ne vdaja sanjivosti, razneženosti ali joka-vosti.

Pogled v naslednjo glasbeno do-bo, po prvi svetovni vojni nas takoj pouči, da je bil to čas poln iskanja novega izraza, čas odda-ljevanja od narodne motivike, pa tudi čas cinizma, norčavosti, pre-travanja. Kako bi bil primeren za uglasbitev Prešerinih iskreno doživeti in toplih verzov? Ka-kor oaza v puščavi se pojavijo v tem času «Stiri Prešerineve pes-ni za glas in klavir Josipa Michla, od katerih je «Pevcu» pravi biser, najsi se naslanja po-nekod na še obrablen način glas-benega izražanja. — Čim bolj se po drugi svetovni vojni kristali-zirajo hoteanja v umetniški sploh in v glasbi posebej, čim bolj si pilijo naši skladatelji svoj slog in izraz in čim bolj se dviga ra-ven našega glasbenega življenja, tem bolj se naši skladatelji lote-

vajo objemnejših in tehtnejših pesnitev. Ne moremo prerokova-ti, kakšno vlogo bodo pri bodo-čem glasbenem snovanju igrale Prešerineve še neizžepane poezi-je. Prva leta osvoboditve so šla skoro neopazno mimo njih. Nave-del bom le dve značilnosti, ki utegne-ta to pomanjkljivost opre-viditi prva je tale: pesniška be-seda, ki je vsebinsko, oblikovno in jezikovno tako močna in zgo-ščena, da ji je vsako glasbeno tolmačenje navidez odveč, pridobi le v taki obširni skladbi, ki zna pesnikove verz, njih misli in čustva, melodično široko raz-presti in z glasbo opaziti. Tako obdelava zahteva časa, znanja in nadarjenosti od skladatelja, velik izvajalski aparat in dobrono zmogljivost od sodelavcev. Druga Prešerina značilnost pa se skriva za osebno noto pesnikovo, ki je v mnogih poezijah izrecno po-udarjena. V mislih imam n. pr. nemški sonet, ki primerja gladno jezero s človeško dušo. Na mali se pojavi ime Julije in ob-jeektivna občeloška pripodoba se spremeni v subjektivno, ne le pesniško temveč pesnikovo oseb-ro občutje. In pesnik, niti druga-za značilnost se ne sklada s strem-ljenjem v današnji umetnosti, ki si želi lahko razumljivega izra-žanja, široke komunikativnosti, predvsem pa občeloške, objek-tivne snovi.

(Z dovoljenjem založništva po-natisnjeno iz «Naših zborov»)



M. Maleš Primicova Julija v 16. letu

Je v šestnajstem, mislim, letu se močiti še premalo, da te ljubiti ne prežodaj, tvoji mi pogledi prav'jo.

Dr. A. BUDAL

France Prešeren in ljudstvo



PREŠEREN V 27. LETU STAROSTI, KO JE OBJAVIL SVOJO PRVO PESEM «DEKLETOM»

Tak pevec se trudi, samotni živi, se v slavi, ko zgleda, ga smrt, prerodi.

Pristno ljudski duh preveva vsa pesem «Od železne ceste», n. pr.: Svo postene me Kranjce, vsak sleparček ni za nas; me pa hočmo bit' ženice, ljub'ce ne za kratak čas.

Kakor «Rošlin in Verjanke» zvenilo trivistične kitice v prelepi romanci «Judovski deklet» in podobno dvovrstičnice v «Roman-cu od Strmega grada». Od narod-nih motivov prekipelava «Zdravilo ljubezni», n. pr.:

Ga mati tolaži, tako govori: «Jaz imam tri brate, ti uče tri...»

Zivahne ljudske poskočnosti je poln «Povodni mož», n. pr.: Možake je dolgo vodila za nos, ga stakne nazadnje, ki bil ji je kos.

Ljudska modrost je razselana po «Zenski zvestobi» v dognanih kakor to,

da stava ljubezen ne zarjovi, devetkrat se vrne, ponovi.

«Nova pisarja» se je navidezno norčije iz ljudske govornice, od-klanja le, kar je v njej grdega, surovega in neestetskega, in za-vraca reakcionarno omejenost v poeziji.

Za Prešerineve visoke umetnost-ne smotre ne ljudstvo ne narod njegove dobe nista bila zrela. Narodni prvaki z Bleiweisom na čelu so dajali prednost prisiljeni poeziji Koseskega, ki je opevala voljo avstrijsko rodoljubje. Po-mlad narodov 1. 1848 je prišla prenehanja in je prehitro minu-la. Treba je bilo odločnega moža iz ljudstva, Frana Levstika, in iz-obraženega esteta Josipa Stritar-ja, ki je tudi izšel iz ljudstva, da sta Slovencem Prešerina nekako znova odkrila in pokazala nje-govo ceno narodno in ljudstvo.

Treba je bilo dolgoletnega ljud-skoprosvetnega dela, da so razne

Prešerineve pesmi lahko prodir-le v srednješolske čitanke in v ljud-skošolska berila. Naši skladatelji so se končno zazrli tudi v Prešer-na in uglasbili nekaj njegovih najlepših, ki so nato prodirale v prosvetna društva, na naše kon-crete in tudi na ljudske veselice.

Pred sto leti preprosto ljudstvo po krivdi reakcionarnih vodite-lev se ni moglo ceniti svojega največjega pesnika, kakor bi bi-la zahtevala njegova veličina. Sto let slovenskega kulturnega dela je Prešerina ljudstvu tako približalo, da ga danes ni več ljudskošolske-ga otroka in je ni ženice v zad-nji gorski vasi, ki ne bi poznala Prešerinega imena ali tudi več njegovih pesmi.

Narodnoosvobodilna borba je dala njegovo ime Prešerinih bri-gadi in združila tako najvišji Prešer-nov napor za kulturno osvobo-đenje vsega naroda z najvišjim na-porom vsega naroda za dosego popolne politične svobode v du-hu in smislu Prešerineve Zdrav-lice. Slovenski knjižni zavod je približal ljudstvu vse pesnikovo delo z ljudsko izdajo iz 1. 1946, ob stoletnici Poezije. Tako posta-jejo Prešerineve Poezije po sto letih prava ljudska last. Velikega pesnika so v življenju obrekovali, da se je ljudstvo odtujilo. Nje-gove genija to ni zbegalo. Preme-ril je do konca svoj pot. V sto letih je potožil ves narod za se-boj. Cim več Prešerinih oblet-nic obhajamo, tem bolj zmague Prešeren.

Članek «Prešerino mesto v po-litični zgodovini slovenskega na-roda» na 2. strani je odlomek iz 4. poglavja knjige E. Kardelja - Speranza «Razvoj slovenskega narodnega vprašanja». Odlomek je vzet iz rokopisa predelane druge izdaje tega dela, ki ga av-tor pripravlja za tisk.



ROŽNA ULICA ŠT. 5 V LJUBLJANI, KJER SO NASTALE GAZELE IN SONETNI VENEC

BORIS PAHOR
Popotnik pride v Afrike puščavo

(Odlomek iz afriškega dnevnika)

Zdaj nismo daleč od Tobruka, potem bomo odšli na egiptovsko fronto. Nismo več sredi prave puščave, naši šotori niso več na pesku, ki gori, ko da so ga polili s spirantom. Tudi obala in palme so daleč. Zdaj je kamnit, trd svet pod kolesi topov, ki jih naši fantje vlečejo po kraških arabskih klancih. Naši fantje so Fabič, Ritoša, Stefan in Joško Mami-lovič iz Golca od reške cesti. Ka-dar ni vaj s topovi, tavamo po kamniti gmajni in v italijanskih uniformah smo kakor divji lovci, ki zasledujejo spomine med kam-ni in bodicastimi grmi.

Predvsem Fabič. Mimo našega taborišča drvi Arabec na malem konjcu, tedaj se Fabič zagleda v čarobnega jezdeca in kolne. Da, tudi arabski konj mu priklie-istrske vole, očetove vole in mla-tilnico, ki jo voli vlečejo. Matil-nica stoji na dvorišču in ropota. Tudi kadar je noč nad našimi šotori, ko sije mesečina sko-z luknjice v platnu, drda matil-nica Fabiču. On zmeraj molči, preklada dolgin je Fabič, vznak leži v šotoru. Kadar matilnica glasneje zadre, se njegovo telo krivi, njegova stopala se uprejo v preperelo platno.

«Fabič!» vzklikne Ritoša.

«Fabič šotor!» vzkliknejo v zbo-ru.

Toda on se nikoli ne pomiri; drugi bečljajo, on leži vznak in molči. Le kdaj se zgodi, da se preda in izstopi v upor: te-daj je zaupen in nežen, tedaj ni-če ne zine. Fabič se smeja; ka-kor da gladi volu svilene boke, in vsi mu sledijo in občudujejo nje-ga in vole in vsi poslušajo dr-danje matilnice. Zvečer, v arab-ski vasi, pa je Fabič tudi gla-sen in hud. Morda zato, ker so ulice ozke kakor v Istri; ker ni več topov; ker smo z Arabci in pijemo njihov čaj. Zunaj, za va-jo, čejejo kamele, počile so na tla in v njihovih grli grgr kakor voda v fojbi. Tedaj polni stari Arabec kozarčke z vrelim čajem in Egipt je daleč; arabska točil-nica je za hip domača koč-a, naša in slika Arabkinje na steni kakor stara podoba pri nas. Arab-ci so tedaj naši bratje, ponosni sužnji kakor mi Primorci ponosni sužnji. Tedaj so fantje glasni, kričijo, spominjajo kričijo iz njih.

«Na Nanosu so bili tudi oglarji», reče Joško.

Fabič pa kliče Arabca: «Ti, Ali, o Ali!»

Daj no, saj ne razumeš! Daj no! ga miri.

«Mene upraskaj o poreških dekle-tih, Ali, mene upraskaj ves hud upije Fabič. Srkajo čaj na glas, po arabsko in čaj je gost in lepljiv.

«Viš, nič ne razumeš!», reče Joško.

«Saj ne govorim po laško!» Fa-bič se še zmeraj hud, potem se namah smeje dovtipu; aha na-ha! Stari Arabec je oprežno vljuden, toda Fabič je zdaj dobre volje, z dlanmi napravi kosate ozkočline pred prsmi: dekliska nedrja so to, stari Arabec! dekliska nedrja, o katerih pravi Fabič! In staremu se vijejo oči in se smeje: «Hi hi»

Toda prisiljeno se smeje, vsi Arabci se prisiljeno smejejo ita-lijanskim vojakom. Vsi Arabci imajo bistrovidnost v očeh, in mržnjo, vsi imajo za očmi, za čelom ostru, jeklena rezila, ko so vlnjani z italijanskimi vojaki. In naši fantje so tudi italijanski vojaki: zanje! Arabec ne ve o Fa-bičevih volih v Istri, o matilnici, ki ropče vso noč pod šotorom ob robu puščave. Arabci ne vedo, da mi gremo kakor oni v krvavo smrt brez upanja na svobodo.

«Buono italiano», reče stari Arabec.

«Hudiča, kolne Fabič, mi ni-smo Italijani!»

Toda Arabec pomirljivo ponau-lja: «Buono, buono italiano». Zmeraj tako, prizanesljivo in z ostrim rezilom v zasedi, za po-nosnim čelom: «Buono, buono». In Fabič upije in stavec je zmeraj bolj v zadregi. Ker Fabič je visok, s tropsko čelado na glavi. Nje-gova platnena obleka je razce-frana in gumbe na jopčici je pritr-dil z žico, toda kakor razsrjen general je sredi male točilnice. Znova in znova preti.

«Nismo Italijani, budalo! Ne razumeš, da ne govorimo italyan-ski, a?»

«Daj no, daj nos, ponavljajo fantje.

«Buono italiano, buono italtan-no», ponavljajo stari Arabci.

Davi smo imeli, kakor vsak dan, vaje s topovi, postavili smo jih v vrsto, razpostavili smo te-lefonsko žico, ko da smo na fron-ti, in komandant baterije se za-dira. Potem je odmor in fantje se zleknejo po tleh; legel sem stran od njih. Ker vem: Fabič bo molčal, pripeljal bo svoje vo-le in uporno molčal.

«Zakaj moramo tudi mi na fron-to? Zakaj?», bo vprašal Stifanič.

Mali Joško pa jim bo nagajal. Joško je suh in droben, silasto bradico ima, njegova tropska če-lata je prevelika, skoraj da mu skriva ušesa, toda na čelado je s tintnim svinčnikom napisal vse okoli: Golac - Tripolis - Derna. Kakor da je popisal z istrskim vi-nom platno rumene čelade. Joško Mamilović piše po slovensko do-mov — Ritoša, Stifanič in Fabič pa v italijanski. Zato jih draži.

«Vi niste Slavenci!» pravi.

Tedaj Fabič plane pokonci in fantje ga mirijo. Italijanski vo-jaki gledajo kakor teleta, Fabič

kolne Boga in Madono, zmerja Jožku mater. Jožko beži in se smeje, nato vsi molčijo. Tudi to-povi čakajo in molčijo. Stari av-strijski topovi; morda so nekoč tako čepeli na kraški gmajni, po-kali v Doberdobo.

Ležim in iz hladnega žepa sem privlekel pomečkano knjižico. Prešerina miniaturna se je stuli-la, ob mojem bedru se je zvila. Vse mesece v hladnem žepu, v Sahari, ponoči in čez dan, in ko jo odpreš, odpihneš iz drobnih strani pesek, ki se je vsul vanje. Kakor da se je razbila stara ura na pesek, stara klesdira, ki je šte-la vsa naša suženjstva. Je to naše suženjstvo poslednje? Se je res tu, na arabskih tleh, razbila na-ša ura?

Popotnik pride v Afrike pu-ščavo.

Tako se začneja stran, kjer sem odprl Mršavica se mi razteza po telesu. Da, zapisal je za nas, slovenske popotnike v afriški pu-ščavi! Fabič je pod mano, vznak leži in čelado je vrgel daleč od se-be, Fabič popotnik, ki mu ves čas in vse dni sklepata matilnica za senci. In Ritoša, ki je dober ka-kor deklila. In Stifanič, in Joško, ki je iz Golca gnal ovce na Nanos. Mi vsi Prešerini popoti-niki, ki pretapljam svojo mla-dost v neveselo pesem; vsi z za-dušenim kričanjem in prsi, ko da so pljuca polna jeklenih drob-cev; razdražene prsi, ko da se v njih meljejo steklene črepinje. In hkrati popotniki, ki se pod pa-mami, v mesečini, ko je v dalja-vi ritem arabskih tamburin, zbe-rejo in pojejo. Tedaj je sloven-ska pesem kakor oaza sredi go-rečih dun, kakor mala Prešerino-va knjižica v žepu italijanskega vojaka. Tedaj je ta pesem voda za puščavo in kamele, svoboda za minarete in arabske vojnake, za nas, ki smo Arabcem bratje; ki nas bodo jutri gnali nad angle-ske blinde; ki bomo pil filtrirano morsko vodo iz kosirskih za-bojev za bencin.

Na mojo čelado je priletel ka-menček, potem drugi; kakor zrna toče, ki padajo na poveznjen lonec. «Joško!» sem rekel.

njim se pasejo ovce, pod njim se stresajo zvonci, vse polno zvon-cev, zbor zvoncev, da ni več ali-šati niti drdranja Fabičeve mla-tilnice.

Bral je: «Popotnik pride v A-frike puščavo».

«Da» sem rekel.

«Hm», je zamomljal. Potem je dejal: «To smo mi».

«Da».

«Ti, tukaj piše tako, kakor mi govorimo!» je rekel.

«Da».

Potem je molčal. Potem je položil knjižico na kamen in le-gel znak; in pokril obraz z čela-do. Kakšne podobne se premika-jo v mali izbiči pod kupolo ru-mene čelade? Kako more tako silen, mlad vihar čustev ostati uklenjen pod plutovinastim ob-okom obtočene čelade? Zakaj ta deček molči? Ne vpraša, kdo je pisal o njemu, popotniku brez mladosti?

«Ti, v Vipavi je gostilna z vrtom», je rekel.

«Da».

«In izpod skale teče voda». Nato je spet tiho, po kamnitim grebenu prihaja Arabec na ko-nju, ko ga vidi, zdrvi stran od nas, pošev preko gmajne. Vter zadisi tedaj po svobodni pušča-vi, po upor v zasedi. Vter je posnel z Arabca, s čistokrnega konja vonj neodvisnosti, vonj pristne, dirje dišave. Toda Joško molči. Zaradi Prešerinih besed je užaljen? Potrj kakor Fabič? «Ti, ali se bomo kdaj vrnila?» je vprašal.

Nato je še vprašal: «A?»

Obadva molčita in Prešerino-va knjižica je na tleh, zvita je, skoraj okrogla. Rumeno - zlate platnice ima, kakor obrabljen ce-kin leži na tleh.

«Meni zmeraj nekaj pravi, da ne», je dejal.

«Beži, beži».

Ne smeš biti tak! Bodi, raje po-ređen, Joško! Bodi hudomušen in neugnan za nas vse, kakor si vse dni. Bodi nam žita podoba te-ga, kar smo zmeraj bili, kar je bil Prešeren in kar smo danes mi, popotniki in puščavi: kljubu-joča zavest svobode, zmeraj svob-



MATIJU COP

On je v rebri nad mano, vem; bežal je pred Fabičem, zdaj cepi je poreden, kakor vse dni. Moj prijatelj je, pastir Joško iz Golca, moj prvi prijatelj. Zato pritrkujemo kamenčki na mojem pokrivalu.

«Kdo je tega otroka poslal v Afriko?» sem rekel.

Tedaj je prišel in legel k me-ni, pokril si je obraz s čelado.

«Ti zmeraj čitaš», je rekel pod čelado.

Kakor da je na pasi, je miren in vem, da se reži.

«Zakaj dražiš Fabiča?» sem vprašal.

On molči. Dvignil se je in se-daj sedi; cepi kakor pred meseci pod šotorom, na slami, Spet ima čelado na očeh in njegovo šila-sto lice je sivo. Je kakor pastir-ček, ki so ga osemili v vojaka. Vendar je tudi kipec užaljenega bogca. Skrčil je noge, po turško sedi.

«Si videl oglarje na Nanosu?» je vprašal.

«Da».

«Kaj - ne - da!» zloguje in se smeje.

Oponaša slovenske oglarje: pri-njih, v Golcu, ne rečejo nikoli: kajneda. To mu je ostalo v uše-su, zato vse mesece poje; kaj-ne-da, kaj-ne-da. Tudi zaradi tega podcenjuje Fabiča in ga draži.

«In cerkvico pod vrhom?» sem rekel.

«Svetege Jerunna, da».

Nasi štirje topovi so pod nami; kakor četvero okamenelih, evrop-skih živali na afriškem kontinen-tu. Toda Joško jih ne vidi: pod

bode; zmeraj otroška trma, žu-upor, mlad, ponosen Arabec, ki dirja po Sahari na cistokrni žu-vali!

«Beži, beži», sem rekel.

In zdaj spet sedi ob meni, nič ni zbegano njegovo lice, napajajo otrok je, čelada mu visi na očih, toda pod robom čelade, v se-oci svetijo kakor voda pod skalno. Potem vstane, si popravi gamaše, porine čelado na tilnik.

«Vi tisti knjiži piše tako, ka-kor mi govorimo!» je rekel za-uden. Toda nič ne sprazuje, smeje se kakor tedaj, kadar draži Fa-biča da je Italijan. Morda bo-šel in mu spet nagajal.

Zdaj sva spet prijatelja, zdaj ga tudi jaz dražim.

«Da, piše v knjiži, da — to-da ti si Čiči sem rekel.

«Čiči, Čiči», ponavlja, «Čiči, Čiči», in ne ve, kakó naj se masčuje in se smeje.

Nenadoma pa se zvrta, udari s petami, stoji v pozoru in pri-sloni dlan k čeladi in saluti.

«Mi smo Slavenci!» reče.

Kdo ve zakaj Slavenci in ne Slovenci. Toda, prav je takol: ti ne ve, kakó edino prav je ta-ko! Vsi tisoči slovenskih in istr-skih vojakov, potnikov sredi puščave, zdaj v letu 1940, ki jih ženejo v Egipt in smrt — tace-za svobodo. In vendar je v na-s v Jožku blazna neugnanost, na-gajnost, čudežen privid nečist-dni.

Da, spet bobnaajo kamenčki na moji čeladi! Joško se sedaj masčuje; zato ker sem mu rekel: Čiči!



M. Gaspari

(Risba s kreda, 1948)

Kam?

Ko brez miru okrog Pijam,

Perjalti prajajo me, kam?

Prasajte z aj oblak neba,

Prasajte vaji val moja,

Kadar močeni gospodari

Dexi jih semotke vihar

Oblak ne ve, in val ne kam,

Kam nese me obupo ne znam.

Samó to xnam, samó to vém,

De pred oblije nje ne smém,

In de ni mesta vseh zemlj,

Kjer bi pozabil to gorje!

DR. JOŽE KASTELIC

PREŠEREN - ZGODOVINAR

Prešernova poezija zgodnje dobe, od prve tiskane pesmi leta 1827, do »Sonetnega venca« 1834, se večkrat bavi tudi z zgodovinskimi snovmi. Toda v okviru te poezije Prešeren ni videl možnosti, da bi poleg opevanja ljubezni do žene mogel proslaviti tudi zgodovino svoje dežele. Genialna spojitev obeh elementov — osebne in domovinske ljubezni — se mu je pokazala šele kasneje. Sedaj mora pesnik še izjaviti, da bodo drugi opevali zgodovino domovine, on pa lepoto njenih deklet.

Preslabe peti boje vam sloveče,
pojo Kranjci lepoto moje strune
in tvojo čast, nevmiljena
devica!

Taka izjava se pri pesniku-liriku čestokrat ponavlja. Stalno je izrečena v nekoliko grajočem in zasmehljivem tonu koristolovskega poslušalca, ki bi bil morda še pripravil sprejeti čisto posvetno poezijo, če bi imela vsaj poučno ali veličastno ali zgodovinsko vsebino, ki pa nimajo nobenega umevanja za ljubezensko poezijo v strogi lirski obliki, čeprav se tudi v tej kaže pesnikova miselnost in usmerjenost. Ta prešernov sonet o slabosti pesnikov za opisovanje znamenitih dogodkov iz zgodovine se naslanja na rimskega pesnika Horaca. Horac pravi konzulu Agripi, prijatelju in sorodniku cesarja Avgusta, da bo njegova znamenita devljana pač opeval pevec homerskega poleta, Horac pa da ne more opevati niti dogodkov Iliade niti Odiseje in ne domače vojaške zgodovine. »Ejaj pojem, če sem zaljubljen ali ne, o gostijah, o bitkah drznih deklet s fanti. Tudi v stari grški poeziji je videl Prešeren podobno misel. Pesnico je prevedel Valentin Vodnik, objavil pa so jo Prešeren in njegovi tovariši v »Kranjski Cbeljici« leta 1833.

Prešeren je to srečno podobo zaljubljenega pevca zelo samostojno porabil in predelal. Izognil se je suhega nastevanja starih grških in rimskih dogodkov, zato pa je navedel zanimive in zgodovinsko važne trenutke iz preteklosti slovenske dežele:

Očetov naših imenitna dela,
kar jih nekdanjih časov zgodba
hrani,
kako Metulum se Avgustu brani,
kaj je dozdaj Ljubljana doživela,
kak vere bramba je bila dežela,
kako pri Sisku Kolpe so pijani
omagali pred Kranjci Otomani,
vam bo Homerov naših pesem
pela.

Prešeren se v tej pesmi pridruže slovenskim pesnikom iz Zoisovega kroga, Vodniku in Linhartu, ko govorijo o obrambi Metuluma pred rimskim cesarjem Avgustom kot o »imenitnem delu naših očetov. Metulum je bil utrjeno ilirsko gradišče, ki ga je Avgust po hudih bojih zavzel in s tem končal odpor ilirov proti rimski okupaciji. Starejši zgodovinarji so mislili, da so bili ilirski predniki Slovencev in so znamenita dela tega časa šteli med slovensko zgodovino. To je bilo pravo tekmovalstvo, da bi se pokazalo da je slovenska kultura starejša



PRESERNOVO POHISTVO. (MESTNI MUZEJ V LJUBLJANI).

kor rimska. Tako so tedaj mislili, da bodo s poudarjanjem starosti okrepili pomen in znamenitost svojega naroda. Prešeren pravi še v pesmi »Elegija mojim rojakom« iz leta 1832, da je Ljubljana že več sto let gledala zidovje domačega mesta Emone, ko je še na sedmerih gričih bodočega Rima gnezdil samo jastreb in se potel volk:

V sedem gričih je prebival
volk in jastreb tenkovid,
ko je že Navport umival
več sto let Emone zid.

Cisto drugače pa gleda Prešeren na slovensko zgodovino po letu 1834. Vzrokov za to spremembo je več. Predvsem so se razmere v domovini, zatirani od Metternichove in Sednitskyjeve policijske reakcije. Ti so ji verno služili, janzenisti in uradništvo, zaostreli, povečali se je pritisk germanizacije; večal se je splošen odpor proti absolutizmu plemstva, a imetje trgovine in industrije je

po večini prehajalo samo v nemške roke; vedno bolj se je čutila potreba po zedinjenju Slovenije, v eni politični in kulturni celoti; resneje so se pričeli izobraženci baviti z domačo zgodovino in na logami, ki jih na osnovi zgodovinskih izkušenj daje sedanjost. Drugi vzrok da je Prešeren spreminil svoj pogled na slovensko zgodovino, je njegov osebni. V tem času je v »Sonetnem venecu« hotel podati Slovencev nekaj program svojega življenja: z ljubeznijo do Primčeve Julije hoče združiti ljubezen do nesrečne, zatirane domovine, ljubezen mu bo dala stru-

ne in glas kakor slavemu grškemu pevcu Orfeju, da bo zbudil ves slovenski rod in da bodo Slovencev prišli lepši časi. Iz takih in podobnih vzrokov je Prešeren nanovo razmisli pot slovenske zgodovine. Sedaj se ne ozira več v prazgodovinsko dobo slovenske dežele, ker je za vprašanje obstoja Slovencev popolnoma nevažno vprašanje, ali je Emone toliko stara kot Troja. Zdaj se pesnik samo grozi nad težko usodo domovine pod tujim fevdalnim jarmom, odkar je razpadla svobodna Samova (umrl 658). Domača nesloga je kriva, da je deželo zaslužil frankovski kralj Pipin (umrl 768) in da se po tisoč letih ni svobodna:

Viharjev jezrnih mizle domačije
bile pokrajne naše so, kar
Samo,
tvoj duh je zginil, kar nad tvojo
jamo
pozabljeno od vnukov veter
brije.

prevede, naj naštejemo še nekaj drobcev, kakor jih predstavljajo prevodi v francoski jezik v dveh antologijah, med njimi v znani antologiji jugoslovanske lirike Miodraga Ibrovca iz 1930 leta. Nekaj malega je bilo prevedeno tudi v angleščino, v katero so prevajali Angleži in Slovenca Ivan Zorman, naš ameriški pesnik in Grisa Koritnik.

Z izjemo Zormanovih prevodov, ki so izšli v zbirki njegovih originalnih slovenskih pesmi, so ostali prevodi raztreseni po revijah. Naš odlični latinec Anton Sovre je prevedel pesem »Dekletom« v latinščino. Znani prijatelj slovenske literature in prevajalec Antona Aškerc, švedski učenjak Alfred Jensen, je prevedel in leta 1895, objavil nekaj Prešernovih pesmi v švedskem jeziku.

Prevodi v druge jezike nam niso znani, dasi je mogoče, da so Prešerna prevajali tudi drugi narodi, ki jih tu nismo imenovali. Tu naj imenujemo še prevode v umetni jezik: volapuek in esperanto, v katerem je izšel tudi Krst pri Savici.

Najbolj številni so Prešernovi prevodi v nemškem jeziku. Menimo, da so temu vzrok v prvi vrsti pesmi, ki jih je že pesnik sam v izvirniku napisal v nemškem jeziku, kakor tudi one, ki jih je sam prevedel in objavjal v ljubljanskih listih Illyrisches Blatt in Carniola.

Naj imenujemo tu sploh prvo objavljeno Prešernovo pesem Dekletom — An die Maedchen — ki je izšla v ljubljanskem listu Illyrisches Blatt dne 12. januarja 1827; potem so sledili v tem listu še nekateri nemški soneti, med njimi trije soneti z naslovom Liebesgleichnisse, ki so izšli 24. maja 1934. Leto nato je izšla v istem listu (25. julija 1835) znamenita pesem Dem Andenken Mathias Zhop (Spominu Matije Copa), ki je bila napisana ob izgubi najdražjega prijatelja. Imenovali smo le nekaj nemških objav originalnih Prešernovih pesmi.

Kmalu po pesnikovi smrti se vrstijo prevodi njegovih pesmi v nemški jezik. Zgodovinar Avgust Dimitz iz leta 1861 v knjigi »Blätter aus Krain« prevode pesmi Neiztrohnjeno srce, Kam?, V spomin Andreju Smoletu in Zgubljena vera. Tudi Ludvik Dimitz, brat Avgusta, je objavjal nemške prevode Prešernovih pesmi v raznih listih. Nekaj let nato, 1866, po izidu znamenite Stritar-Jurčičeve izdaje Prešernovih Poesij, izda Heinrich Penn prevod Krsta pri Savici v knjigi pri založniku Wagnerju. Nekaj pesmi je kasneje objavil H. Penn v graškem listu Gartenlaube in v drugih nemških literarnih listih. Napisal je tudi nekaj člankov o pesniku. Penn je bil po rodu ljubljčan, bil je igralec zagrebškega gledališča, kjer je na Prešernov proslavi dne 2. decembra igral Crtomira v Levstikovi priredbi »Krst pri Savici« za oder.

Obložile očetov razprtije
s Pipinovim so jarmom sužno
rano,
od tod samo krvavi punt
poznamo,
boj Vitovca in ropanje Turčije.

Prešeren torej čisto pravilno molče preide vse dogodke naše srednjeveške zgodovine, pa naj jih uradna zgodovina tistega časa še tako upošteva: borbe nemških fevdalcev za premoč na Slovenskem, nemška kolonizacija, pritisk Habsburžanov na morje. Vse to je zgodovina tujcev, zgodovina borbe za tuje interese. Naši res domači dogodki pa so tisti, kjer nastopa edini nosilec slovenstva v srednjem veku, slovenski tlačan. Ta je okrutno poražen in kaznovan po ponesrečenem kmečkem uporu; na njegovih plečih in na njegovo škodo se reši pravda med Celjani in Vitovcem na eni ter Habsburgom na drugi strani; njegovi usodi ga prepušča tuji fevdalec ob navalih Turkov v Slovenijo. To je slovenska zgodovina pod tujo oblastjo: kmečka kri in tlačanstvo.

Umljivo je, da bi pesnikov pogled na slovensko zgodovino ne bil zaključen in strmen, če bi ostalo pri tej porazni ugotovitvi. Isti Prešeren, ki je še pet let prej govoril, da bodo njegove strune opevale samo lepoto kranjskih deklet in ki odklanja od sebe naloge slovenskega Homerja, spesni po Copovi in neuslišni ljubezni do Julije leta 1836. »Krst pri Savici«. V tej pesnitvi sicer junak Crtomir tudi podleže, toda njegov poraz resničnega junaka. To je heroj slovenske preteklosti, ki stoji med dvema dobama slovenske zgodovine — med primitivno rodovno skupnostjo Praslovencev in med kulturo zgodnjega, ne tujega, temveč slovenskega fevdalizma. Zato so v Prešernovem Crtomiru poleg potez tragičnega romantičnega junaka, ki se udr v ločitev od Bogomile in se pokristjanja ter postane celo misijon-



„Bližnji sosed“: Jo. Marko nad Vrbo

Poleg prevodov L. Grmoniga iz tistega časa kot so Pennovi prevodi, naj posebej imenujemo še izbor prevodov Prešernovih pesmi Antona Paceja. Te prevode je izdal v zbirki Lieder (45 strani) leta 1865 v Ljubljani. Paceja ste jemajo med boljše prevajalce Prešernovih pesmi in dobre poznavalce pesnikovega dela. Zanimanje za Prešerna sta vzbudila v mladem študentu France Levstiku in profesor Levec. Levstik je bil domači učitelj v Pacejevi hiši v Sv. Križu pri Litiji in v Ljubljani. Izbor je izdal Pace še kot maturant, a s prevajanjem Prešerna se je ukvarjal še kasneje in je imel v rokopisu prevedene celotne Poesije razen Krsta in Sonetnega venca.

Med drugimi nemškimi prevajalci Prešerna naj imenujemo tudi Lujzo Pesjakovo, knjižničarico. Njeni prevodi so izhajali v ljubljanskem listu Triglav. Dalje moramo imenovati še Antona Funkta, ki je prevedel in izdal v posebni knjižici tudi Sonetni venec. Najboljše in najbolj znane prevode Prešernovih pesmi in dobre poznavalce pesnikovega dela. Zanimanje za Prešerna sta vzbudila v mladem študentu France Levstiku in profesor Levec. Levstik je bil domači učitelj v Pacejevi hiši v Sv. Križu pri Litiji in v Ljubljani. Izbor je izdal Pace še kot maturant, a s prevajanjem Prešerna se je ukvarjal še kasneje in je imel v rokopisu prevedene celotne Poesije razen Krsta in Sonetnega venca.

Ak' pa naklonijo nam smrt
bogovi,
manj strašna je v črne zemlje
križi,
kot so pod svetlim soncem sužni
dnovi!

To je bil Prešernov politični in ne več samo zgodovinski klic v letu 1836. Niti deset let kasneje, leta 1844., pa Prešeren stopi še en korak dalje v razvoju svojega pogleda na slovenske probleme. V jeseni, ob novini vinske trgate, vespri svoje znamenito »Zdravljico«. Ta pesem je sedaj program. V obliki znanosne ode razvije pred nami štiri dele: misel slovenske politične svobode, misel svobodnega družbenega razvoja slovenskega človeka, predvsem mlade generacije, misel svetovnega bratstva in misel osebne sreče posameznika v družbi in skupnosti. To vse so ideje, ki jih je genialni pesnik vrzel kot seme bodočnosti v svet. Tik pred smrtjo, leta 1848., je pesem prvič mogla iziti brez cenzure. Toda še sto let je bilo treba in kri najboljših sinov in hčera domovine je morala teči, da se je program velikega pesnika njegovemu narodu pričel uresničevati v novi, konkretni obliki. Program, ki je še danes ta dan živ, aktualen in poln vere in zaupanja v razvoj bodočnosti:

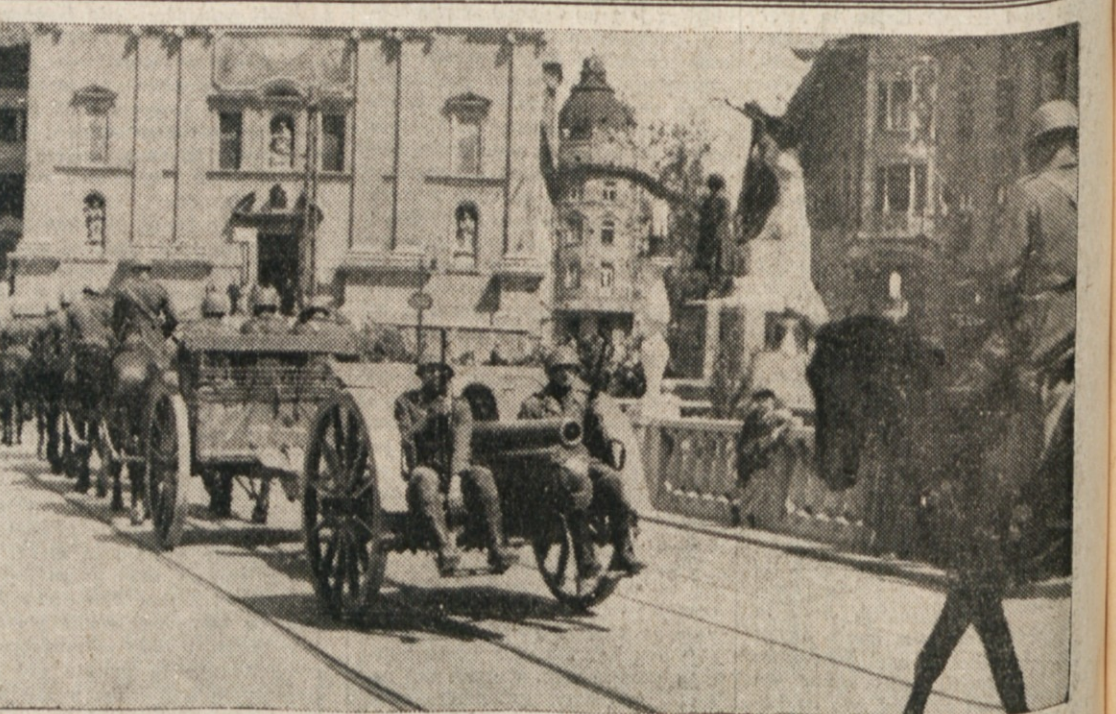
V sovražnike 'z oblakov
rodu naj našga treščil grom;
prost, ko je bil očajov,
naprej naj bo Slovencev dom,
naj zdrobe
njih roke
si spone, ki jih še teže!

Krog zgodovine se zaključuje: stara slovenska svoboda naj se znova uresniči po tisoč letih. Brez narodne svobode ne more biti svoboda na svetu. Narod, ki zatira druge narode, tudi sam ne more biti svoboden. Seveda, tedaj, ko bo po vsem svetu zavladal mir, bo človeštvo srečno:

Zive naj vsi narodi;
ki hrepene dočakat' dan,
ko, koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak
ne vrag, le sosed bo mejak.

Na Dunaju knjiga Franc Prešeren, Poesien. V njej so zbrani najboljše nemški prevodi Prešernovih pesmi raznih prevajalcev Penn, Funkt, Von Strahl, Pesjakova Samhaber in dr.) ter originalni prevodi in nemške originalne Prešernove pesmi. Knjigo je uredil in izdal dr. Fran Vidic.

Vmes je v času do leta 1918 izšlo še to in ono od raznih prevajalcev. Po prvi svetovni vojni pa naj imenujemo na prvem mestu izbor Prešernovih pesmi v nemškem prevodu pesnice Lili Novy. Končno naj imenujemo še knjižico z slovensčino prevedenih Prešernovih nemških pesmi, katere je prevedel in 1. 1947 izdal Alojz Gradnik.



Italijansko fašistično topništvo se za časa okupacije pelje preko tromostovja mimo Prešernovega spomenika v Ljubljani.

Manj strašna noč je v črne zemlje krili,
hot so pod svetlim soncem sužni dnovi!

BOGOMIL GERLANC

FRANCE PREŠEREN
V PREVODIH

Neprimerno težje je prevajati vezano besedo, t. j. pesmi, kakor povesti in romane in je dober in pravi pesnik zmore enakovredno preliti verze iz enega v drugi, tuj jezik. Čim globlja čustva pesnik izraža in čim bolj dognana je pesniška oblika njegovih umetnin, tem težje je obdržati takim pesnim vse te oblike tudi v prevodu. Zato in ker je naša literatura literatura malega naroda, je razumljivo, da je v primeri z razum-prozo le razmeroma majhno število dobrih in odličnih pesmi naših pesnikov našlo ustrežajoče prevajalce: a že takoj zdaj moramo tudi poudariti, da vsi ti prevodi niso našli prevajalcev, ki bi bili kos originalu. Da velja vse to še veliko bolj za Prešernovo delo zaradi njegovih posebnih odlik v izražanju misli in čustev in zaradi pesniških oblik, v katere je svoje misli in čustva odeva, nam izpričuje pregled prevodov njegovega dela, o katerih bom počel kratič pregled.

Na prvem mestu bomo imenovali ruski prevod Poezije Fedorja Evgenijeviča Korša, ki je bil klasični filolog in univerzitetni profesor v Moskvi in je tam umrl 1915. leta. Na Dunaju se je s posredovanjem slovenskih študentov seznanil s Prešernom in njegovo delo tako vzljubil, da ga je že 1881. leta začel prevajati. Ob stoletnici pesnikovega rojstva je izdal prevod skoraj vsega Prešerna z obširnimi uvodom v knjigi: Стихотворения Франца Преширна. Sa slovenska go i namačsko podlinnikov, t. j. iz slovenskih in nemških izvirnikov. Knjiga je izšla v Moskvi 1901 in ima nad 300 strani. Koršev prevod smo dali na prvo mesto, ker je to doslej edina skoro popolna izdaja celotnega Prešernovega dela v tujem jeziku. Nekaj Prešernovih pesmi je že prej izšlo v ruskem prevodu, vendar so bili ti prevodi slabi in so raztreseni po raznih listih.

Pod vplivom Korševe izdaje so se lotili Prešerna še drugi ruski in tudi maloruski prevajalci, ki so svoje prevode objavljali v zbornikih in listih. Znani so nam prevodi Vjačeslava Nikolajeviča Ščepkina, ki so izšli v Prešernovem albumu, t. j. v 12. zvezku Ljubljanskega Zvona ob stoletnici pesnikovega rojstva, dalje maloruski prevodi Jakarčevskega in Mončalovskega. Kako nam je znano, se pripravlja sedaj nova ruska izdaja Prešernovih pesmi.

Med Poljaki je Prešeren kaj malo znan. Komaj del Krsta, re-

kaj sonetov in nekaj pesmi je prevedenih. Izšlo so v raznih listih; med njimi so pesmi: Ukaz, Izgubljena vera, Kam?, Nezakonska mati in Hčere svet. Prevajali so dr. J. Zulawski, M. Magier ter J. Gabrovski, ki je prevajal Prešerna že okoli leta 1871. Pač pa imajo Čehi število pesmi Fr. Prešerna v svojem jeziku. Med prevajalci moramo imenovati na prvem mestu Josipa Peniško, ki je izdal leta 1882 izbor Prešernovih pesmi v obsegu 74 strani in z uvodom o pesnikovem življenju na 37 straneh. Še prej pa je češki kritik,

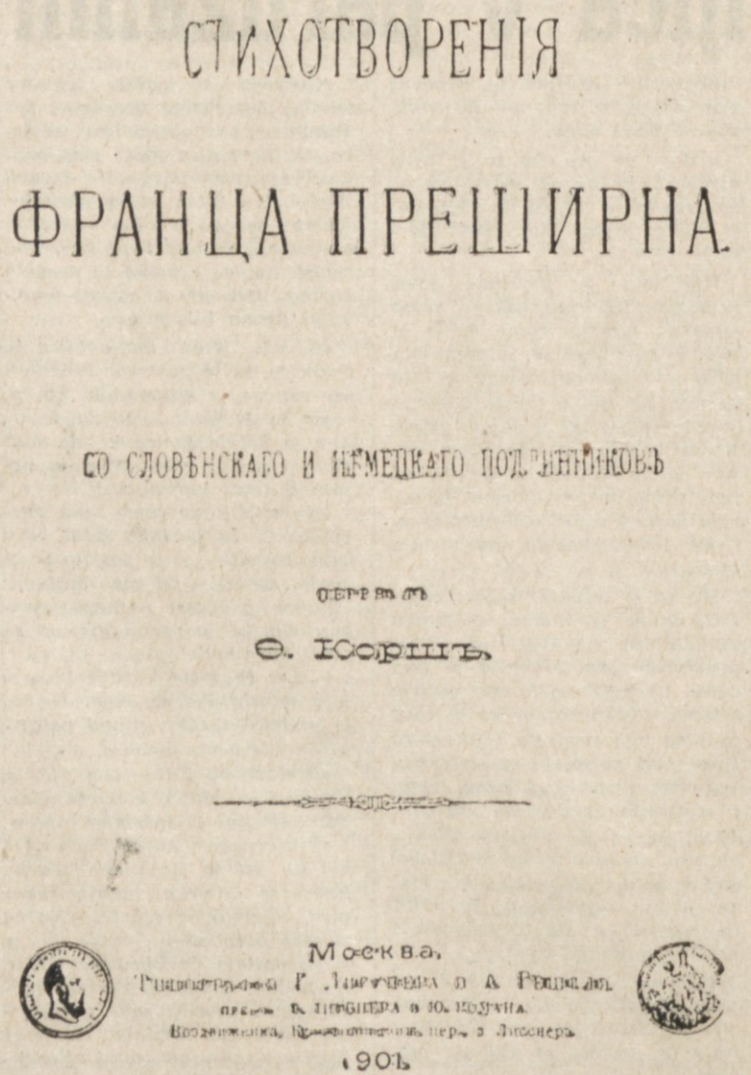
pesnik in jezikoslovec František Ladislav Čelakovský, s katerim si je Prešeren dopisoval, objavil prevode pesmi Slovo od mladosti, Hčere svet, Sledaška in en sonet v časopisu češkega muzeja v Prazi leta 1832. Nekateri češki prevodi posameznih pesmi (prevajalci: J. Borecky, J. Hudec in drugi) so izšli ob pesnikovi stoletnici in tudi še kasneje v raznih listih.

Med Bolgari je Prešeren znan po prevodih nekaterih pesmi, tako je bila Zdravljica trikrat prevedena, nazadnje od pesnika Dimitra Penteleva, ki je prevedel

še sonet Hrast, ki vihar na tla ga zimski trešne in pesem Neiztrohnjeno srce ter jih izdal v knjigi Slavjanski poeti leta 1946 v Sofiji.

Prevodi v srbski ali hrvatski jezik segajo še v dobo ilirizma, ko je že Stanko Vraz prevedel pesem Hčere svet in dva soneta. Kasnejši prevodi so iz dobe, ko je bila z izdajo Poezije v Ključu iz domačih in tujih logov (1886) prikazana vrednost Prešernovega dela. Leta 1888 je izšel v Zagrebu prevod Krsta pri Savici v knjižni izdaji in zarjo sledi leta 1900 nova izdaja v prepremitvi Nikolaja Marjanovića. V srbskem jeziku so izšle posamezne pesmi v raznih listih že pred letom 1900. Po letu 1918 sledijo prevodi posameznih pesmi, ki so izšle v revijah (Srpski književni glasnik, Misao). Izšlo je tudi nekaj knjižnih izdaj, tako Sonetni venec in Krst pri Savici od Tihomira Djukica, ki je 1932 leta izdal tudi obsežnejši izbor Prešernovih pesmi z naslovom Pesme, kjer je s prevodom sporedno objavljen tudi original vsake pesmi. Knjiga ima 158 strani. Poleg Djukica naj imenujemo še prevajalce Andra Gavrilovića, Vladimira Staniševića in Ljubomira Jankovića.

Tudi med Italijani je Prešeren znan. Tu naj omenimo prevode Marca Antonia Canina v knjigi »Il libro dell'amore«, ki je izšla v Benetkah leta 1885. V knjigi so objavljene pesmi: Pod oknom, Prošnja, Strunam in Kam? Ivan Kušar, ki je objavljajo svoje prevode Prešernovih pesmi v goriškem listu Rinnovamento, je izdal antologijo Poeti jugoslavi del rinascimento (slovenski, srbski in hrvaški pesniki) s kratkimi informativnimi članki. Na dvanajstih straneh je šest prevodov Prešernovih pesmi in kot uvod obsežen članek o pesniku. (Druga izdaja iz leta 1925 je izšla v Trstu). V Trstu je izšlo nekaj Prešernovih pesmi, ki jih je prevedel in izdal 1894. leta Fran Pirman v knjigi Slovenske poezije in proze. Nekaj Prešernovih prevodov je objavil tudi Umberto Urbani v knjigi Scrittori jugoslavi in nato v knjigi Piccolo mondo sloveno. Devet Prešernovih pesmi v italijanskem jeziku je prispeval Ivan Trinko-Zamejski, naš pesnik iz Slovenske Benečije za Prešernov album in sicer pesmi: Pod oknom, Kam?, Nezakonska mati, Pevec in sonete. Tu naj imenujemo tudi Franca Zakrajška prevod v furianščino iz leta 1882. Preden bi prešli na nemške



NASLOVNA STRAN KORSEVEGA RUSKEGA PREVODA PREŠERNOVIH PESMI